

Gapiński, Wacław

Piętnastoletnia działalność pastoralno-katechetyczna biskupa Bogdana Sikorskiego w diecezji płockiej (1964-1979)

Studia Płockie 7, 41-86

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Wacław Gapiński

**PIĘTNASTOLETνια DZIAŁALNOŚĆ
PASTORALNO-KATECHETYCZNA
BISKUPA BOGDANA SIKORSKIEGO W DIECEZJI PŁOCKIEJ
(1964—1979)**

**Wstęp. I. U początku działalności biskupiej. II. Nau-
czanie w Diecezji. III. Uświęcanie Ludu Bożego. IV.
Kierowanie wspólnotą diecezjalną. Zakończenie**

WSTĘP

Dnia 21 stycznia 1979 r. minęła piętnasta rocznica prekonizacji J. E. bpa dra Bogdana Sikorskiego na Stolicę Płocką, obchodzona bardzo uroczysto w całej diecezji Mazowieckiej¹. Dlatego też przedmiotem moich rozważań zgodnie z tytułem artykułu jest piętnastoletnia działalność pastoralno-katechetyczna Biskupa Płockiego w Diecezji (1964—1979). Trzeba zaznaczyć, że jest ona bardzo bogata i różnorodna, wskutek czego moje opracowanie nie wyczerpuje tematu. W sposób wszechstronny i z dystansu niezbędnego czasu zapewne kiedyś zajmą się tą tematyką znawcy i badacze naszych dziejów diecezjalnych.

W niniejszym, faktograficznym i przyczynkarskim, opracowaniu przedstawiono jedynie ważniejsze poczynania i osiągnięcia duszpastersko-katechetyczne Biskupa Płockiego z lat 1964—1979, które zasłużyły na bliższe omówienie bądź tylko odnotowanie z uwagi na wartość historyczną i znaczenie dla życia Kościoła Płockiego. Z tych też powodów może bardziej zgodny z treścią opracowania byłby tytuł: Z piętnastoletniej działalności pastoralno-katechetycznej biskupa Bogdana Sikorskiego w diecezji płockiej (1964—1979).

Cała problematyka została ujęta w czterech punktach. W pierwszym punkcie ukazano początki działalności biskupiej nowego Pasterza Diecezji w świetle zastanej sytuacji i zarys programu pastoralno-katechetycznego.

W drugim przedstawiony jest wysiłek samego Pasterza oraz to, co nieustannie czyni przez swoich pomocników w dziedzinie nauczania prawd wiary i zasad postępowania katolickiego.

W trzecim punkcie została nakreślona bogata posługa Biskupa jako Sza-

¹ Ks. Gapiński W., Piętnasta rocznica prekonizacji J. E. bpa dra B. Sikorskiego na biskupstwo płockie, opis uroczystości przekazany do druku w MPP 1979 r.

farza Bożych Tajemnic, trudzącego się w różnoraki sposób nad usświęceniem i zbawieniem Ludu Bożego.

W czwartym podniesiono pasterską i ojcowską troskę Biskupa Ordynariusza, polegającą na uporządkowanym i sprawnym kierowaniu Ludem Bożym poprzez rozmaite ogniwa administracyjno-duszpasterskie Diecezji.

Obfity materiał faktograficzny zawarty w niniejszym artykule czerpany był w głównej mierze z urzędowego organu Diecezji, jakim jest „Miesięcznik Pasterski Płocki”, wydawany drukiem również w latach 1964—1979. Ponadto korzystałem także z innych dostępnych źródeł i materiałów diecezjalnych przeważnie maszynopisów, zebranych w Okólnikach Kurii Diecezjalnej Płockiej, Teczka Duszpasterskich Wydziału Duszpasterskiego, Wskazaniach Katechetycznych Wydziału Katechetycznego, Sprawozdaniach duszpastersko-katechetycznych i Dekretach Wizytacyjnych z minionego piętnastolecia, przechowywanych w aktach kurialnych.

I. U POCZĄTKU DZIAŁALNOŚCI BISKUPIEJ

Dostojny Elekt, mianowany biskupem 17 stycznia 1964 r. przez Ojca św. Pawła VI i prekonizowany 21 stycznia na Stolicę Płocką, po kanonicznym objęciu Diecezji 13 lutego, skierował 25 lutego do biskupów sufraganów, kapłanów i wiernych Kościoła Płockiego swoje „Pierwsze Słowo”, w którym pisał: „Wyświęcony na biskupa przyjadę do Was jako przewodnik we wspólnym pochodzie do nieba, a moją naczelną dewizą będą słowa liturgii, wypisane na obrazku-pamiętce sakry biskupiej oraz ingresu do bazyliki płockiej: „Będę miłował — będę służył”².

Bp dr Jan Wosiński, były administrator apostolski diecezji płockiej, informując duchowieństwo i wiernych o mianowaniu przez Stolicę Apostolską ks. dra Bogdana Sikorskiego, wicekanclerza Metropolitalnej Kurii Poznańskiej, Ordynariuszem w Płocku napisał w swoim „Powiadomieniu” z dnia 10 lutego 1964 r. m.in. takie słowa: „Znam go dobrze z lat wspólnych studiów na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i mogę zapewnić, iż wyświadczona nam w jego osobie Łaska Bożej Opatrzności napelni rychło serca nasze głęboką radością, bo odnajdziemy w nim Dobrego Pasterza i Ojca, rozumnego Przewodnika na drodze zbawienia naszych dusz... Na początku niech nas uraduje wiadomość, iż jest on wielkim czcicielem Boskiego Serca Jezusowego... Niech pasterzowanie Biskupa Bogdana Sikorskiego na Stolicy Biskupów Płockich będzie pełne pokoju i błogosławieństwa Bożego, bogate w lata, szczęśliwe dla niego, całej Diecezji Płockiej, dając religijne w Chrystusie ożywienie, wzrost i umocnienie”³.

Z „Życiorysu” nowego Arcypasterza Płockiego wiadomo, że urodzony w Poznaniu i ochrzczony w parafii Najświętszego Serca Jezusowego, wyniósł stamtąd osobiste nabożeństwo do Jezusa Eucharystycznego, biorąc żywy udział w adoracjach, nowennach, procesjach eucharystycznych, przyjmując jako ministrant wraz z najbliższą rodziną Komunię św. w pierwsze piątki miesiąca.

² MPP 5 (1964) 105 (tj. „Miesięcznik Pasterski Płocki”)

³ MPP 5 (1964) 101—102

Zrozumiałe jest teraz, dlaczego w swoim herbie biskupim pod Boskim Sercem Jezusowym, przesyty strzałą grzechów i zbawczej miłości, umieścił napis łaciński: „Attraxit nos ad Cor Suum” — „Pociągnął nas do Swego Serca”⁴. Zawołanie to, na wskroś duszpasterskie, przyjęte jako myśl przewodnia całego życia i posługiwania biskupiego wraz z tym pierwszym „Będę miłował — będę służył” stanowi najogólniej sformułowany i ukierunkowany program działalności Biskupa w diecezji mazowieckiej. Miłość pasterska w służbie drugim i postęga w miłości, służba Bogu i człowiekowi według wzoru Jezusa Chrystusa to bardzo konkretne zadanie biskupiej aktywności w Kościele Chrystusowym.

Po otrzymaniu święceń kapłańskich Biskup Ordynariusz pracował kilka lat w duszpasterstwie, pełniąc funkcję wikariusza i nauczyciela religii dzieci, młodzieży, osób dorosłych, posługę spowiednika i kapelana sióstr zakonnych, a także wieloletniego pracownika Sądu Duchownego i kurialisty, który pracę w centrali archidiecezjalnej łączył umiejętnie z pracą duszpasterską, chętnie głosząc kazania i konferencje wielkopostne, zwłaszcza dla inteligencji, homilie niedzielne i świąteczne, rekolekcje parafialne i akademickie. Współpracował też jako autor kazań z „Biblioteką Kaznodziejską” i „Współczesną Amboną”, pielęgnując w sobie stale ducha gotowości do pracy w otwartym duszpasterstwie parafialnym. Ta właśnie zachowana świadomość i praktyka pastoralno-katechetyczna z lat kapłańskiego życia ułatwiły niewątpliwie przyszłemu Biskupowi również start, programowanie i prowadzenie działalności pasterskiej w diecezji płockiej. Kiedy po przyjęciu sakry biskupiej na Jasnej Górze dnia 5 kwietnia 1964 r. wygłaszał swoje przemówienie dziękczynne w refektarzu paulińskim, wypowiedział m.in. bardzo znamienne słowa: „U progu mego świadomego życia religijnego stanęła w gimnazjum Sodaliczka Mariańska i Matka Najświętsza. Wstawiennictwu Niebieskiej Królowej zawdzięczam wszystko. Idąc do Płocka Jej się oddaję raz jeszcze w opiekę, Kościół Płocki i jego kapłanów. Ufam, że za sprawą Królowej Polski będziemy wiernie stali przy Jezusie Chrystusie i skutecznie budowali Jego Królestwo łaski w naszych sercach”⁵.

Biskup w tych słowach nie tylko odwoływał się do wspomnień i wyjawiał uczucia wdzięczności dla Matki Najświętszej, ale też kreślił swój program, opierając go wyraźnie na czci i opiece Matki Bożej według znanej dewizy „Przez Maryję do Jezusa”.

Odbywając swój ingres do bazyliki-katedry i diecezji płockiej w niedzielę Dobrego Pasterza 12 kwietnia 1964 r. zarówno w swoim przemówieniu powitalnym, jak i okolicznościowym „Liście Pasterskim” do kapłanów, rodzin zakonnych i wiernych, czytany we wszystkich świątyniach Diecezji mówił i pisał tak: „Przychodzę do Was z wielkim wzruszeniem wpatrzony w Jezusa Chrystusa — Dobrego Pasterza, który miłość do duszy ludzkiej przypieczętował swoją krwią, przelaną ofiarnie na krzyżu. Z mocnym postanowieniem, że będę starał się w miarę sił, pociągnięty Zbawicielowym przykładem, zaszuchany w urzekającą opowieść o Dobrym Pasterzu, wsparty Łaską i Waszą modlitwą, naśladować Zbawiciela... Z poczucia odpowiedzialności i szczerzej potrzeby serca pragnąłbym i ja przepowiadać Wam, Drodzy Diecezjanie, Chrystusa Ukrzyżowanego i Jego prawdę, karmić nią Wasze umysły, chronić je od błędów, pomyłek, przykrego sceptycyzmu i niepoko-

⁴ MPP 6—7 (1964) 147

⁵ MPP 6—7 (1964) 150

jącego pesymizmu... Raduję się na myśl, że niezliczoną ilość razy w sanktuariach, świątyniach, kościołach i kaplicach będę ofiarowywał Bogu Ojcu Jezusa Chrystusa we Mszy św. przy Waszym, Umiłowani w Chrystusie, tłumnym udziale i wypraszał potrzebne łaski, zwłaszcza tę najważniejszą — zbawienia wiecznego. Będę bierzmował Lud Boży i święcił Synów Waszych na kapłanów, których ochotnie oddacie naszemu, swojemu Płockiemu Seminarium Duchownemu, gdy Bóg ich powoła. Oby kleryków w Seminarium Płockim nie zabrakło nigdy...! Przychodzę do Was jako ojciec i niczego więcej nie pragnę, jak serdecznych więzów miłości, które by połączyły mnie niezerwalnie z moimi kapłanami i wiernym Ludem. One to, te najczulsze więzy miłości nakażą mi wydawać przepisy, postanowienia, dekryty, decyzje. Obyście w takim świetle chcieli i mogli zawsze patrzeć na władzę pasterską swojego Biskupa... Przyoblekanie się w Jezusa, stworzenie z Nim najściślej- szej więzi, osiągnięcie doskonałości niech stanie się podstawowym i niezmiennym dążeniem każdego członka Płockiego Kościoła. Patronować nam będą w tej pracy na niwie dusz naszych Serce Boże i Matka Boska Mazowiecka. Towarzyszyć — błogosławieństwo Ojca Świętego udzielone mi w dniu nominacji na Płockiego Pasterza, Księżom Biskupom, Kapłanom, Zakonom i Wiernym"⁶. Tego samego dnia po południu Biskup, wypowiadając najogólniej zasady swego postępowania na przyszłość w „Przemówieniu”, wygłoszonym do kapłanów i alumnów Seminarium, którzy Go serdecznie witali w murach uczelni, określił swoje istotne zadanie w Diecezji jako posługę Duszpasterza, który chętnie będzie śpieszył z pomocą przez głoszenie Słowa Bożego, bierzmowanie, celebrowanie Mszy św. oraz przez służenie radą we wszystkich pasterskich troskach i kłopotach⁷.

Z przytoczonych wypowiedzi samego Arcypasterza wynika niezbiecie, że posiadał on świadomość i formułował program swojej biskupiej działalności, oparty wyraźnie na nauce, wzorze ofiarnego życia i zbawczym posłannictwie Jezusa Chrystusa — Nauczyciela, Pasterza i Zbawiciela, na pomocy Matki Bożej i przykładzie Apostołów, których stał się następcą i według ducha których postanowił sprawować swoją trojako misję — nauczania, uświęcania i pasterzowania względem zawierzonego sobie pod władzę Ludu Bożego. Taki właśnie program chrystocentryczny, eklezjalny i maryjny chciał szczerze realizować w przydzielonej sobie diecezji płockiej, która miała mu wyjść naprzeciw, w duchu służby i miłości, jedności i pokoju, zaufania i współpracy. Nastroje, oczekiwania i gotowość do podjęcia tego programu przez Diecezję wyrazili najlepiej dwaj Biskupi Sufragani. Nieżyjący już sp. bp Piotr Dudziec, przemawiając oficjalnie do nowego Biskupa Ordynariusza Płockiego 12 kwietnia 1964 r. w Seminarium Duchownym stwierdził m.in. „Wszyscy w Diecezji Płockiej, nie tylko duchowni, ale i świeccy, gdy tylko się dowiedzieli, że już mają swojego Pasterza, swojego Ojca, to zaraz powzięli taką myśl, jakież on będzie... Myśmy czekali na Waszą Ekscelencję od dwóch i pół roku. Diecezja w tym czasie miała swoje rządy i kapitulne, i apostołskie, ale one były ze swej natury przejściowe i czekaliśmy na przyjsięcie Biskupa Płockiego z miłosierdzia Bożego i Stolicy Apostolskiej łaski. I nawet, gdyśmy sobie jeszcze nie uświadamiali, że Arcypasterz żyje, pracuje, służy Bogu i Kościołowi w Poznaniu, tośmy sobie po cichu, w głębi duszy stawiali pytanie: „Kim on będzie”. I odpowiadaliśmy sobie: „Oby

⁶ MPP 6—7 (1964) 156—158

⁷ MPP 6—7 (1964) 159

był dobrym Pasterzem, oby był z nami wszystkimi, oby myślał o całej owczarni, a szczególnie o tych, którzy tego myślenia jako owieczki gubiące się, czy zagubione, wymagają”⁸. „Jestem przekonany, że ten, który Serce Jezusowe ma w swoim znaku biskupim, że ten, który jako zawołanie przyjął liturgiczny tekst »Attraxit nos ad Cor Suum«, że ten, który już nam powiedział w pierwszych słowach do duchowieństwa, że pragnie nas kochać i pragnie nam służyć, że ten naprawdę proderit et praeerit nobis et utinam attraxerit nos ad cor suum”⁹.

Bp Jan Wosiński zaś nadzieje Kościoła Płockiego związane z nowym Arcypasterzem zamknął w takich słowach: „Kończy się czas osierocenia dla Owczarni Chrystusowej na naszej Mazowieckiej Ziemi, czas, którego osłodzić nie mogła nasycona tymczasowością, dotychczasowa forma obsługi pasterskiej w postaci Administratora Apostolskiego. Od dziś namacalnie wszystko w naszej Diecezji już się normalizuje, stajemy się Domem, który ma swojego ojca, a my przy jego boku musimy czuć się spokojni i bezpieczni o los Bożego dziedzictwa w naszym diecezjalnym życiu... Chcemy, nasz Pasterzu i Ojcze, byś się wśród nas czuł dobrze jak w rodzinnym Twym Domu, by z biskupowania Twego wyrastało w nas Boże dobro. Pamiętamy, co się Tobie od nas należy: synowska szczerza i głęboka uległość, jednocząca nas z Tobą w mocny Kościół Boży, i gotowość do świadczenia Ci pomocy w wypełnianiu Twego Wielkiego Dzieła”¹⁰.

Kościół Płocki spodziewał się więc, że nowy Ordynariusz będzie dla niego dobrym Pasterzem, Ojcem i Przewodnikiem w pielgrzymowaniu do Boga i ostoją w budowaniu Wspólnoty Diecezjalnej.

Wkrótce rozpoczęły się pierwsze czynności arcypasterskie 78 z kolei Biskupa Diecezjalnego, zasiadającego na Stolicy Płockiej, pierwsze ważne nominacje, zmiany personalne, dekrety, zarządzenia, komunikaty, wyjazdy w teren, celebry, pierwsze święcenia kapłańskie udzielone 8 diakonom, bierzmowania, przewodniczenie różnym uroczystościom i zebraniom, słowem — działalność biskupia, wielka i gorliwa praca nad umacnianiem i rozwojem Królestwa Bożego w prastarej Diecezji Mazowieckiej. Sytuacja w diecezji płockiej była dość złożona. Nowy Biskup Ordynariusz przejął diecezję, liczącą blisko 900 tysięcy wiernych, ok. 400 kapłanów, rozległą pod względem terytorialnym, w ogromnej większości rolniczą, z dużymi odległościami wsi od kościołów, z młodzieżą i dziećmi, katechizowanymi w niewielkiej liczbie punktów katechetycznych: sakralnych, parafialnych i zlokalizowanych w domach prywatnych; z wieloma parafiami, którym brakowało w ogóle lub odpowiedniego kościoła i plebanii, niezbędnych dla prowadzenia należycie duszpasterstwa i katechizacji, z bogatymi wprawdzie, bo liczącymi prawie 900 lat dziejami i tradycjami, ale mocno nadwerżoną materialnie, personalnie, duchowo zwłaszcza przez drugą wojnę światową, z budującym się od podstaw wielkim przemysłem petrochemicznym, diecezję nie ustabilizowaną w rządach i nastrojach od czasu śp. bpa T. P. Zakrzewskiego, znajdującą się dopiero w stadium powolnego rozwoju, mocującą się z licznymi dawnymi i nowymi, niekiedy bardzo skomplikowanymi problemami także duszpasterskimi i katechetycznymi naszych czasów i naszej nowej rzeczywistości. Problemy te gwałtownie narastały i domagały się rozwiązywania ich na

⁸ MPP 6—7 (1964) 159—160

⁹ MPP 6—7 (1964) 146

¹⁰ MPP 6—7 (1964) 155

bieżąc, zgodnie z doktryną, prawem moralnym i dyscypliną Kościoła Po-wszechnego, odnawianego przez naukę, wskazania, sugestie i ducha kończą-cego się już Soboru Watykańskiego II, a jednocześnie z programami ogólnopolskimi, uchwalanymi przez Konferencję i liczne Komisje Episkopatu Pol-ski, z wieloma różnorodnymi potrzebami duchowieństwa i wiernych, którym trzeba było zaradzać licząc się równocześnie z aktualnymi możliwościami, warunkami, okolicznościami i trudnościami życia. Nie wiadomo było do-prawdy, które potrzeby i problemy są ważniejsze i pilniejsze, które z nich albo: w jakiej kolejności należało rozwiązywać.

Młody, energiczny, wykształcony, pracowity, pełen optymizmu Biskup, obejmując we władanie diecezję mazowiecką, świadom był tych wszystkich potrzeb i problemów i postanowił je stopniowo, ale i zdecydowanie podej-mować. Liczył przy tym bardzo na zrozumienie, życzliwość, zaangażowanie i ofiarną współpracę całej Diecezji, a zwłaszcza kapłanów, którzy dobrze rozumieją, że tylko w jedności, we wzajemnym, szczerym, gorliwym i bezin-teresownym współdziałaniu można dokonywać rzeczy wielkich, trudnych i ambitnych szczególnie w dziedzinie życia i działania religijnego, ducho-wego, zbawczego, czyli w programie pastoralno-katechetycznym.

To wszystko dopiero mając na uwadze trzeba bezstronnie przyznać w pię-tnastolecie pasterzowania Biskupa Płockiego, iż w latach 1964—1979 dokonano się wiele dobra w Płockiej Rodzinie Diecezjalnej. Najważniejsze przejawy i formy tego niezaprzecznego dobra w wymiarze duszpasterskim i kateche-tycznym zauważone — będą przedmiotem bardziej szczegółowych i rzeczowy-ch wywodów w następnych partiach niniejszego artykułu.

Nie można było jednak pominąć milczeniem samych początków biskupiej działalności, które w świetle źródłowych cytatów i naszej ogólnej świadomości odzwierciedlają i potwierdzają najlepiej prawdziwe intencje i troski, przedsięwzięcia i dokonania obecnego Biskupa Płockiego w ciągu ubiegłego piętnastolecia.

II. NAUCZANIE W DIECEZJI

Sobór Watykański II poucza: „Wśród głównych obowiązków biskupich szczególne miejsce zajmuje głoszenie Ewangelii. Biskupi są zwiastunami wiary prowadzącymi nowych uczniów do Chrystusa i autentycznymi, czyli upoważnionymi przez Chrystusa nauczycielami, którzy powierzonemu sobie ludowi głoszą prawdy wiary, aby w nie wierzył i w życiu je stosował, i któ-rzy w świetle Ducha Świętego treść wiary wyjaśniają, ze skarbca Objawienia dobywając rzeczy stare i nowe (por. Mt 13,52), przyczyniają się do jej owo-cowania i od powierzonej sobie trzody czujnie oddalają grożące jej błędy (por. 2 Tym 4, 1—4). Biskupom nauczającym w łączności z papieżem należy się od wszystkich cześć jako świadkom boskiej i katolickiej prawdy; wierni zaś winni zgadzać się ze zdaniem swego biskupa w sprawach wiary i oby-czajów, wyrażonym w imieniu Chrystusa, i trwać przy nim w religijnej uleg-łości”¹¹. „Dla upowszechnienia nauki chrześcijańskiej niech się starają po-służyć różnymi dostępnymi w dzisiejszych czasach środkami, przede wszyst-

¹¹ KK 25 (tj. Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”)

kim oczywiście kaznodziejstwem i nauczaniem katechizmu, które zawsze przecież wysuwają się na czoło, lecz też wykładem nauki w szkołach, akademiach, konferencjach i wszelkiego rodzaju zebraniach, a nie mniej również upowszechnieniem przez publiczne deklaracje, czynione z okazji pewnych wydarzeń, nadto przy pomocy prasy oraz środków społecznego przekazywania myśli, którymi bezsprzecznie należy się posługiwać w głoszeniu Ewangelii Chrystusowej"¹². „Niech dopilnują, aby tak dzieciom i dorastającej oraz dojrzałej młodzieży, jak też starszym podawano pilnie naukę katechizmu, która zmierza do tego, by u ludzi wiara oświecona nauką stawała się żywą, wyrażną i czynną. Niech też dopilnują, aby w podawaniu jej zachowano odpowiedni rozkład i metodę przystosowaną nie tylko do omawianego materiału, lecz również do charakteru, pojętności i wieku czy warunków życia słuchaczy; niech baczą, aby to nauczanie opierało się na Piśmie Świętym, tradycji, liturgii oraz na Magisterium i życiu Kościoła"¹³. „Winni popierać wszelkie poczynania i urządzać specjalne zebrania, które by od czasu do czasu gromadziły kapłanów tak w celu odprawiania dłuższych rekolekcji dla odnowy swego życia, jak celem zdobycia głębszej znajomości różnych dziedzin wiedzy kościelnej zwłaszcza Pisma św. i teologii, donioślejszych zagadnień społecznych oraz nowych zasad działalności duszpasterskiej"¹⁴. „Celem przeto coraz lepszego usprawnienia posług duszpasterskich niech biskup zwołuje kapłanów na rozmowę, również i wspólną, głównie na tematy duszpasterskie, i to nie tylko przy danej sposobności, lecz w miarę możliwości w ustalonych terminach"¹⁵. Z Objawienia Bożego i tradycyjnej nauki Kościoła, jak też z tych przytoczonych i innych tekstów Soborowych wynika jasno, że biskupi jako zastępcy Jezusa Chrystusa i następcy Apostołów są głównymi nauczycielami wiary i moralności chrześcijańskiej w swoich diecezjach i razem z Biskupem Rzymskim w całym Kościele.

Każdy Biskup Diecezjalny ma także obowiązek troszczyć się, aby jego kapłani i wierni posiadali odpowiedni stopień świadomości i wiedzy religijnej, zmysłu i ducha religijno-kościelnego. Dlatego podejmuje wszelkie dostępne starania, formy, sposoby, aby tylko dotrzeć do nich ze zdrową nauką, umacniać ich we wierze i powołaniu oraz w postawach i zasadach chrześcijańskiego życia i działania. Biskup Płocki mając to wszystko na uwadze korzystał z każdej nadarzającej się sposobności, aby nauczać Lud Boży osobiście i poprzez swoich pomocników, szczególnie kapłanów. W tym celu wydawał listy pasterskie, odezwy, komunikaty, pouczenia, przypomnienia, ponaglenia, głosił kazania, konferencje, okolicznościowe przemówienia, organizował kursy szkoleniowe i przygotowawcze, odbywał liczne zebrania i narady z kolegiami kapłańskimi, przeprowadzał liczne rozmowy wspólne i indywidualne z księżmi, osobami zakonnymi i wiernymi, pisał i publikował artykuły, popierał dzieło katechizacji parafialnej dzieci, młodzieży, dorosłych, udział kapłanów w ogólnopolskich konferencjach teologiczno-duszpasterskich, studia specjalistyczne kapłanów odbywane w diecezji, w kraju i za granicą. Niektóre konkretne przejawy tej nauczycielsko-apostolskiej troski Biskupa Ordynariusza za lata 1964—1979 zostaną ukazane poniżej.

¹² DB 13 (tj. Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele „Christus Dominus”)

¹³ DB 14

¹⁴ DB 16

¹⁵ DB 28

Zdając sobie sprawę z tego, że najbliższymi współpracownikami Biskupa w dziele nauczania i uświęcania wiernych w parafiach są duszpasterze tam przydzieleni, Ordynariusz Płocki zadbał, aby odpowiadali oni współczesnym wymaganiom Kościoła zarówno intelektualnym, jak i moralnym. Poza sześcioletnim studium Seminaryjnym, które każdy kapłan ukończył, poza studium własnym, jakie sobie każdy zgodnie z zamiłowaniem i upodobaniami wybrał, od 1965 r. Biskup zorganizował „w trosce o życie wewnętrzne kapłanów rejonu płockiego specjalne dni skupienia”¹⁶. Odbywały się one co miesiąc w każdy drugi piątek miesiąca z wyjątkiem lipca i sierpnia. Miejscem dni skupienia było Diecezjalne Seminarium Duchowne, gdzie księża z dekanatu: płockiego, bielskiego, bodzanowskiego, dobrzyńskiego n/Wisłą, gabińskiego i gostynińskiego od godz. 10 brali udział w zajęciach. Przed południem odbywała się zwykle część ascetyczna z konferencją Ojca Duchownego Wyższego Seminarium, spowiedzią kapłańską, adoracją Najświętszego Sakramentu i stosownymi modlitwami. Po południu były zajęcia naukowe, których opiekunem i kierownikiem był Rektor Seminarium. Ponieważ w zajęciach tych uczestniczyło tylko duchowieństwo z rejonu płockiego, 30 września 1978 r. Ordynariusz po wysłuchaniu pozytywnego zdania kompetentnych kolegów postanowił, aby dniami skupienia zostali objęci także księża całej diecezji¹⁷. Od tego czasu ćwiczenia te odbywają się w dwóch punktach diecezji: dla okręgu płockiego w Seminarium Duchownym w Płocku, zaś dla okręgu przasnyskiego w klasztorze Ojców Pasjonistów w Przasnyszu. Kapłańskie dni skupienia organizuje Kuria Biskupia, a przeprowadza je Rektor Seminarium i Diecezjalny Ojciec Duchowny Kleru. Przesunięte zostały w nowym układzie godziny zajęć. Ćwiczenia ascetyczne w wyznaczonych z góry terminach i przypominane duchowieństwu przez Kurię zaczynają się od godz. 15.30 i obejmują konferencję duchowną, spowiedź, wspólną modlitwę przed Najświętszym Sakramentem. Zawsze spotkaniom tym towarzyszy część naukowa, podczas której głoszone są referaty z różnych dyscyplin kościelnych i odbywa się dyskusja. Zanim praktyka rejonowych dni skupienia weszła w życie, z myślą o wszystkich duchownych w diecezji Pasterz wydał 14 września 1966 r. dekret dotyczący praktyk życia wewnętrznego i intelektualnego kapłanów¹⁸.

W uzasadnieniu Biskup pisał, że organizuje tę akcję dla pogłębienia życia nadprzyrodzonego i intelektualnego kapłanów mając na uwadze dobro ich dusz nieśmiertelnych, praktykę ustawicznego doksztalcania, powszechnie dzisiaj spotykaną, oraz by uczynić skuteczniejszą pracę duszpasterską w diecezji. Dekret nawiązywał między innymi do starej praktyki diecezjalnej mającej już kilkadziesiąt lat, aby kapłani miasta biskupiego Płocka, od września do czerwca zbierali się w każdy drugi piątek miesiąca w kaplicy Seminarium Duchownego na skupienie, którego organizatorem był Ojciec Duchowny Seminarium. Rektor Seminarium dbał o stronę intelektualną, jaka zawsze takim spotkaniom towarzyszyła. W terenie diecezji takie spotkania miały się odbywać z racji tradycyjnych konferencji dekanalnych, urządzanych przeważnie 4—5 razy w ciągu roku.

Od 1965 r. zarządzeniem Ordynariusza weszły w życie rejonowe konferencje duchowieństwa wiosenne i jesienne, podczas których spotykali się

¹⁶ MPP 7—8 (1965) 160—161

¹⁷ MPP 12 (1978) 455—456

¹⁸ MPP 11 (1966) 252—253

wszyscy kapłani określonego rejonu. Pierwsze takie spotkania z udziałem Arcypasterza diecezji i Jego Biskupa Pomocniczego oraz licznie zgromadzonych księży miały miejsce 15 marca 1955 r. w Przasnyszu i 16 marca w Płocku. Po Mszy św. i konferencji ascetycznej omawiane były aktualne sprawy duszpasterskie, liturgiczne, soborowe¹⁹. Spotkania te były jakby małymi sympozjami naukowymi, bowiem prelekcje wygłaszali bądź to zaproszeni goście duchowni i świeccy z terenu kraju, bądź też księża profesorowie Płockiego Seminarium Duchownego stosownie do swoich specjalności²⁰. Dla przykładu warto nadmienić, że wiosenne konferencje w 1969 r. poświęcone były omówieniu zagadnień teologiczno-moralnych świadomego rodzicielstwa i zagadnień biologiczno-etycznych regulacji poczęć, zawartych w encyklice papieża Pawła VI „*Humanae vitae*” oraz sprawom Kościoła Powszechnego, Polskiego i Płockiego włącznie z komunikatami Kurii Diecezjalnej. Po krótkim zagajeniu Biskupa Ordynariusza referat wprowadzający w doktrynę encykliki papieskiej głosił ks. prof. J. Skotnicki. Następnie dwa referaty nt. „*Biologiczne podstawy etycznej regulacji poczęć*” i „*Wykonalność norm encykliki »Humanae vitae«*” wygłaszali zaproszeni specjalnie prelegenci świeccy, znawcy problematyki²¹.

Tematyką wiosennych konferencji w 1970 r. były sprawy wprowadzenia nowego „*Ordo Missae*”, omawiane tak od strony teologicznej, jak liturgiczno-praktycznej²².

W 1971 r. na tychże konferencjach omawiano struktury parafii oraz niektóre aspekty sakramentu pokuty²³. Jesienią 1972 r. zasadniczą tematykę obrad stanowiło omówienie programu duszpastersko-kaznodziejskiego i katechetycznego oraz formy duszpasterskiej pracy parafialnej z młodzieżą²⁴. Z chwilą utworzenia dekanatów rejonowych, zespoły kapłańskie zostały podzielone na mniejsze grupy, niż było to w przypadku konferencji rejonowych płockich i przasnyskich. Od tej pory wspólne spotkania instruktażowo-szkoleniowe odbywały się na etapie konferencji w dekanatach rejonowych. Dobrym sprawdzianem działalności tego nowego tworu administracyjno-duszpasterskiego były zebrania w związku z wprowadzeniem nowego rytu Chrztu św. Tak więc dekanat rejonowy płocki miał szkolenie 21 listopada 1972 r. w Seminarium Duchownym w Płocku, ciechanowski — 9.XI. w klasztorze Ojców Pasjonistów w Przasnyszu, płoński — 7.XI. w kościele w Płońsku, sierpecki — 23.XI w klasztorze Sióstr Misjonarek w Ratowie, rypiński — 30.XI. w klasztorze Ojców Karmelitów w Oborach, pułtuski — 24.XI. w klasztorze Ojców Pasjonistów w Przasnyszu²⁵.

Inny jeszcze kształt zewnętrzny miał kurs dla duchowieństwa zorganizowany przez Biskupa Ordynariusza w związku z wprowadzeniem nowego rytu pogrzebowego. I tak 4 września 1978 r. odbył się taki kurs szkoleniowy w Płocku dla rejonu płockiego i sierpeckiego, 5.IX. w Przasnyszu dla rejonu ciechanowskiego i rypińskiego, 10.IX. w Zakroczymiu dla rejonu płońskiego i pułtuskiego. Szkolenie objęło całość zagadnień dotyczących tych spraw.

¹⁹ MPP 4—5 (1965) 115—116; 1—2 (1968) 38; 3—5 (1968) 121—122; 11—12 (1968) 275

²⁰ MPP 1—2 (1969) 36

²¹ MPP 5—9 (1969) 210—211

²² MPP 1—3 (1970) 46

²³ MPP 4—6 (1971) 123; 7—9 (1971) 213

²⁴ MPP 3 (1972) 53

²⁵ MPP 11 (1972) 338—339; 4 (1973) 159—160

Ks. prof. A. Rojewski mówił o aspekcie liturgicznym nowych obrzędów pogrzebu, ks. inf. W. Lis omówił aspekt prawny, ks. mgr T. Durszlewicz aspekt duszpasterski. Ćwiczenia wokalnie-muzyczne prowadził ks. prof. H. Chamski. Taka forma konferencji, spotkań i kursów, niezwykle przydatna zwłaszcza w związku z wprowadzeniem soborowej reformy liturgicznej, przyniosła w diecezji i przynosi dobre rezultaty. Oprócz strony czysto naukowej, doktrynalnej daje możliwość konfrontacji i zastosowań duszpasterskich, praktycznych, życiowych, co jest bardzo cenne dla wielu duszpasterzy.

Bardzo ważnym wydarzeniem, a jednocześnie nie mającym precedensu w życiu diecezji było erygowanie przez Biskupa Płockiego 6 kwietnia 1972 r. Soborowego Studium Teologiczno-Pastoralnego dla kapłanów diecezji płockiej i otwarcie Punktu Konsultacyjnego Studium Zaocznego Wydziału Teologicznego ATK w Warszawie²⁶. W statucie wydanym 5.IV.1972 r. czytamy: „Celem studium jest poszerzenie i pogłębienie wiedzy ze szczególnym uwzględnieniem aspektu duchowego, intelektualnego i duszpasterskiego, właściwego Kościołowi po Soborze Watykańskim II”. Osiągnięciu tego celu służą odpowiednie wykłady i ćwiczenia, które trwają 5 lat. Program studium obejmuje wykłady z nauk biblijnych, teologii dogmatycznej, teologii moralnej, zasad wewnętrznego życia kapłańskiego, prawa kanonicznego, historii Kościoła, liturgiki, homiletyki, katechetyki wraz z pedagogiką, teologii duszpasterskiej i wybranych zagadnień filozoficznych. Patronat nad Studium sprawuje Ordynariusz Diecezji, który mianuje Dyrektora i wicedyrektora; na ich barkach spoczywa kierownictwo, organizacja i realizacja celów Studium. W dobie posoborowej stało się rzeczą widoczną, iż kształtuje się pełniejsza wizja Kościoła, jego roli i zadań. Dochodzą do głosu nowe aspekty teologiczne dotąd nie znane lub nie uwzględniane, pojawiają się nowe problemy, których pominąć nie można, choć są trudne i niekiedy kłopotliwe. To wszystko musi dotrzeć do świadomości dzisiejszego księdza i zapisać się w nim dostatecznie głęboko. Są to bowiem sprawy nie same dla siebie, lecz dla ludzi i winny w nich działać. W pierwszym rzędzie kapłan jest człowiekiem, w którym bogate posoborowe treści biblijne, teologiczne i pastoralne mają spotkać się ze zrozumieniem i pełnym przyjęciem.

Soborowe Studium ma za zadanie dokształcać duszpasterzy zwłaszcza młodego pokolenia, posiada ono przeto ukierunkowanie pastoralno-katechetyczne. Dla uniknięcia wszakże praktycyzmu, znamiennego dla pewnych kręgów duchowieństwa, postanowiono dać słuchaczom podbudowę teoretyczną. Stanowi ją tzw. kurs podstawowy trwający dwa lata i obejmujący wykłady z wybranej problematyki biblijnej, teologicznej i filozoficznej. Następny kurs trzyletni, o wspomnianym już kierunku pastoralno-katechetycznym, obejmuje szereg wykładów z tego kierunku, ćwiczenia i seminaria²⁷. Pierwsi absolwenci w czerwcu 1977 r. są widocznym przykładem, że dzieło to dobrze pomyślane i realizowane przynosi zamierzone owoce. W ciągu minionego sześćdziesięciolecia od powstania Studium ukończyło 89 księży, z których 8 uzyskało stopień magisterski w ramach Punktu Konsultacji ATK. Aktualnie studiuje 42 kapłanów. W związku z ustanowieniem tej nowej instytucji kościelnej w diecezji uległy też reorganizacji tradycyjne egzaminy wikariuszowskie i proboszczowskie, utrzymywane nadal dla księży starszych roczników i tych, którzy nie ukończą w całości Studium Soborowego.

²⁶ MPP 6 (1972) 138—139

²⁷ MPP 3 (1973) 150—159; 3 (1976) 88—90

Wyrazem troski Ordynariusza o poziom intelektualny kleru w jego diecezji jest kierowanie na studia w kraju i za granicą wytypowanych kapłanów, aby zdobywali wykształcenie specjalistyczne. Opiekunem kapłanów studiujących z woli Arcypasterza jest każdorazowy Rektor Seminarium Duchownego, Jemu księży studiujący są zobowiązani przedstawiać ustnie stan swoich studiów i relacje o odbytych egzaminach. Raz w roku Biskup stara się wizytować księży studentów w miejscach ich studiów lub przynajmniej odbyć z nimi indywidualną rozmowę podczas spotkania w Płocku²⁸.

Biskup usilnie zachęca również pracujących kapłanów w duszpasterstwie i katechizacji do udziału w ogólnopolskich kursach teologiczno-duszpasterskich i liturgiczno-katechetycznych, jakie organizują co roku: Katolicki Uniwersytet Lubelski, Warszawska Akademia Teologii Katolickiej, Instytut Teologiczny we Wrocławiu. Trzeba przyznać, że każdego roku ok. 100 kapłanów diecezjalnych z dużą korzyścią uczestniczy w tych spotkaniach dokształcających. Świadczy o tym bieżąca statystyka diecezjalna.

Nie tylko zajmowanie się tymi, którzy już pracują w diecezji jest przedmiotem zainteresowań Pasterza, ale także troska o budzenie, zachowanie i rozwój nowych powołań, przygotowywanie nowych kadr duchowieństwa dla diecezji. Problem ten wypłynął już w początkach pasterzowania nowego Ordynariusza. „Słowem pasterskim w sprawie powołań kapłańskich” z dnia 3 maja 1964 r. zwraca się Biskup do wszystkich diecezjan, nazywając tę sprawę „niezwykle ważną, nieomal palącą”²⁹. Diecezja płocka straciła przeszło 120 kapłanów w czasie ostatniej wojny, stąd tych wielkich ubytków nie można do dziś wyrównać także w młodych szeregach kapłańskich. Dlatego w tym pierwszym apelu Biskup tak gorąco zachęcał młodych ludzi, by szli za głosem powołania, gdyż „służba dla Chrystusa w kapłaństwie jest największym zaszczytem, jest najszlachetniejszą, bo ma za cel prowadzenie ludzi do Boga i przybliżenie im nieba”. Prawie co roku w jakiś sposób myśl ta była przez Biskupa odnawiana i aktualizowana, zaś duszpasterze i wierni poszczególnych dekanatów i parafii byli rozliczani ze swojej troski o nowe powołania przy okazji sprawozdań duszpasterskich, wizytacji pasterskich i poprzez ankietę powołańową, którą Biskup badał w listopadzie każdego roku aktualny stan powołań duchownych w całej diecezji. Dnia 8 maja 1965 r. Ordynariusz wydał dekret o niedzieli kapłańskiej, zarządzając specjalne modły całej diecezji w intencji powołań kapłańskich na dzień 13 czerwca³⁰. W 1966 r. w „Słowie Pasterskim”, jakie skierował do wiernych podał między innymi dane statystyczne z kilku diecezji polskich obrazujące stan duchowieństwa i kleryków. Diecezja płocka liczyła wtedy 414 księży i 75 kleryków. Było to zdaniem Ordynariusza bardzo mało, stąd tyle troski o tę ważną sprawę, tyle próśb i apeli do dusz szlachetnych i ofiarnych o konkretną pamięć w tej sprawie³¹.

Dnia 29 marca 1966 r. specjalnym dekretem Biskup postanowił, że w każdej parafii raz w roku w drugą niedzielę po Wielkanocy winien się odbyć, jak w całym Kościele, dzień kapłański z modlitwami w intencji powołań i ze wszystkimi kazaniem o powołaniach duchownych. Tam zaś, gdzie jest szkoła średnia raz w roku należy przeprowadzić z pomocą księży

²⁸ MPP 1—2 (1965) 7—8

²⁹ MPP 8—9 (1964) 199—200

³⁰ MPP 7—8 (1965) 161—162

³¹ MPP 7 (1966) 155—156; 5—6 (1967) 129

profesorów i alumnów Seminarium Duchownego diecezjalny dzień kapłański³². Niedziele kapłańskie mają obecnie swoje miejsce co roku przynajmniej w 80 parafiach. Biskup Ordynariusz popiera każdą akcję powołaniową, która prowadzi do zamierzonego celu, jak dzieło duchowej pomocy powołań duchownych, duszpasterstwo powołaniowe wśród służby liturgicznej szczególnie ministrantów, kleryckie niedziele powołaniowo-misyjne, zjazdy kursowe kapłanów, kapłańskie jubileusze srebrne i złote, doroczny światowy dzień i ogólnopolski tydzień modlitw o powołania, rekolekcje powołaniowe dla młodzieży, spotkania młodzieży z przedstawieličkami siostr zakonnych oraz wiele innych przedsięwzięć, podejmowanych przez Wydział Duszpasterski Kurii, kierownictwo Wyższego i Niższego Seminarium Duchownego, poszczególne parafie i dekanaty.

Ponieważ w Płocku istnieje także Niższe Seminarium Duchowne, w którym chłopcy po ukończeniu szkoły podstawowej, idąc za głosem powołania, sposobią się do kapłaństwa, Biskup Płocki, myśląc o kandydatach i do tej szkoły ponadpodstawowej, kierował wielokrotnie zaproszenia oraz podawał informacje na ten temat do kapłanów, wiernych i młodzieży³³. W jednym z komunikatów z 1976 r. tak pisał: „Zapraszam młodzieńców, którzy kończą licea i technika, do Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku, tam czeka na Was Chrystus, potrzebująca Diecezja Płocka, zostaniecie przyjęci życzliwie, serdecznie, odbędziecie rzetelne studia filozoficzno-teologiczne, otrzymacie potrzebną informację. Chłopców, którzy ukończyli szkołę podstawową i czują chęć do pracy apostołskiej, choćby bardzo ogólnej, zapraszam do Niższego Seminarium Duchownego w Płocku, które zapewnia naukę w zakresie szkoły średniej ogólnokształcącej, maturę zdaje się przed Komisją państwową, nie ma specjalnych trudności w jej uzyskaniu. Po maturze można wstąpić albo do Seminarium, albo odbyć wyższe studia świeckie”³⁴.

W dwóch ostatnich latach tj. 1978 i 1979 r. dyrekcja Niższego Seminarium przy poparciu Ordynariusza, przy udziale wychowawców i uczniów urządziła nową udaną akcję duszpastersko-powołaniową pod nazwą „dzień otwartych drzwi”, której celem szczególnym jest przybliżenie idei powołaniowej chłopcom chętnym ze szkół podstawowych i średnich oraz ich rodzicom, gromadzonym w gmachu seminaryjnym, na wspólne nabożeństwa, modlitwę, rozważanie, konferencję, zwiedzanie szkoły i zapoznanie się z jej atmosferą i pracą. Dzięki tym wszystkim inicjatywom i akcjom obydwie Seminarium Duchowne obecnie nie cierpią na brak kandydatów, a Biskup Ordynariusz może się pochwalić radosnym faktem, że w minionym piętnastoleciu swoich rządów wyświęcił już 163 diakonów na kapłanów, którzy pracują w Kościele Płockim³⁵.

Jedną z podstawowych form ewangelizacji jest katechizacja dzieci i młodzieży. Biskup Płocki przykłada ogromną wagę do tego zagadnienia. Nauczanie prawd wiary chrześcijańskiej w diecezji odbywa się zgodnie z wytycznymi Komisji Episkopatu Polski do Spraw Katechizacji i według ustalonych programów. W katechizacji parafialnej realizowany jest program ogólnopolski. Katechizację prowadzą na własnym terenie księża proboszczowie i duszpasterze kościołów filialnych z pomocą wikariuszy, prefektów, kate-

³² MPP 7 (1966) 155

³³ MPP 6 (1975) 232—233

³⁴ MPP 5 (1976) 175—176

³⁵ Diecezja Płocka, Płock 1978, s. 511—513

chetów i katechetek stosownie do wymagań dekretu biskupiego „O podziale pracy duszpastersko-katechetycznej między proboszczem a wikariuszami” z czerwca 1965 r.³⁶, nowelizowanego potem na kongregacjach dziekańskich w latach następnych. Księża diecezjalni i zakonni posiadają ukończone studia wyższe filozoficzno-teologiczne, uwieńczone przez wielu stopniami naukowymi. Katechetki zakonne i świeckie z reguły mają dyplomy ukończenia wykształcenia ogólnego w zakresie szkoły średniej i specjalnych kursów katechetycznych, wymaganych jako warunek uzyskania misji kanonicznej Kościoła do nauczania parafialnego. Katecheci świeccy, którzy nie osiągnęli pełnych kwalifikacji katechetycznych, obowiązani są je zdobyć na kursach, jakie organizuje lub poleca corocznie Wydział Katechetyczny Kurii. Wszystkie osoby katechizujące podlegają nadto w ciągu roku systematycznemu doksztalcaniu zwłaszcza w zakresie nowych ujęć treści dydaktycznych według nauki i ducha Soboru Watykańskiego II oraz zasad i osiągnięć współczesnej psychologii rozwojowej, pedagogiki, metodyki i techniki przekazywania wiedzy religijnej na różnych poziomach nauczania. Katechizacja odbywa się w około 1000 punktach katechetycznych, które zostały urządzone w pomieszczeniach sakralnych, parafialnych i prywatnych, założonych w miejscowościach, gdzie są szkoły. Diecezja osiągnęła tak wielką ilość tych punktów dzięki wytrwałemu działaniu swojego Ordynariusza. Biskup Ordynariusz podczas wizytacji pasterskiej odwiedza zawsze wszystkie punkty katechetyczne i żywo interesuje się ich działalnością. Katechizacja parafialna trwająca przez cały rok szkolny prowadzona jest na wszystkich poziomach. Rozpoczęcie nowego roku katechetycznego poprzedzane jest zawsze Duszpasterskim Tygodniem Modlitw, przeznaczonym na duchowe i organizacyjne przysposobienie dzieci i młodzieży oraz ich rodziców do zajęć przez modlitwę, spowiedź i Komunię św. oraz zapoznanie z programem i warunkami jego realizacji. Rok katechetyczny kończy się Tygodniem Wdzięczności Bogu, rodzicom i wychowawcom również przez modlitwę, spowiedź i Komunię św. oraz wskazania duszpasterskie na wakacje. W ciągu roku młodzież i dzieci korzystają przynajmniej co kwartał z Sakramentu Pokuty i Eucharystii, gromadzą się w niedziele i święta na własną Mszę św. z kazaniem, odbywają rekolekcje wielkopostne, a ostatnio także adwentowe, uczęszczają na nabożeństwa ku czci św. Stanisława Kostki, swojego Patrona i na inne nabożeństwa paraliturgiczne, włączają się chętnie w parafialne czyny społeczne. Przez te właśnie i podobne im akcje katechizacja parafialna nabiera charakteru bardziej pastoralnego i integralnego. Z powodzeniem też, zwłaszcza w kilku ostatnich latach odbywa się w diecezji katechizacja dzieci przedszkolnych, które wraz z rodzicami czy innymi opiekunami gromadzą się szczególnie w ośrodkach miejskich, uczestnicząc przynajmniej raz w tygodniu w swoich spotkaniach duszpastersko-katechetycznych.

Frekwencja dzieci szkół podstawowych na katechizacji jest dobra, prawie stuprocentowa, młodzieży zaś nieco niższa, niekiedy siedemdziesięcioprocen-towa. W wielu parafiach księża i katecheci realizują program po dwie godziny tygodniowo w każdej klasie — grupie katechetycznej. Młodzież szkół średnich wszelkich typów i stopni korzysta z katechezy parafialnej bądź w miejscu, gdzie jest szkoła, bądź w przypadku wielu osób dojeżdżających w miejscu swego zamieszkania. Specyfiką katechizacji w diecezji płockiej stanowi jej dodatkowa forma zwana katechezą komunijną, która

³⁶ MPP 7—8 (1965) 163—165

uzupełnia, utrwała, pogłębia, ukierunkowuje bardziej katechezę programową dzieci klasy II i IV szkoły podstawowej i wiąże je ściślej z własną parafią, w której przygotowują się do spowiedzi i Komunii św. Stała się ona powszechną praktyką diecezjalną, stosowaną przez wszystkie parafie od 1911 r., rozpowszechnioną przez arcybpa A. J. Nowowiejskiego, ugruntowaną przez Synod płocki z 1927 i 1938 r. oraz potwierdzoną przez zarządzenie obecnego Pasterza z dnia 1 marca 1967 r.

Celem bezpośrednim tej formy katechizacji jest bliższe, bardziej szczegółowe i praktyczne przygotowanie dzieci kl. II do I spowiedzi i Komunii św. oraz dzieci kl. IV do spowiedzi i Komunii św. Generalnej w oparciu o rodzime katechizmy diecezjalne kursu niższego i wyższego, opracowane w ostatnich latach w formie podręczników religii na te klasy przez Diecezjalną Komisję do Spraw Katechizmu. Pomocą cieszącą się niemałym wzięciem i uznaniem katechetów i dzieci jest książka do religii dla kl. I i II pt. „Pójdź do Jezusa”, wydawana od 1971 r. dziewięciokrotnie przez Płockie Wydawnictwo Diecezjalne, a od kilku lat coraz częściej przejmowana przez inne diecezje w Polsce. Ta forma katechezy charakteryzuje się wysoką frekwencją dzieci, pilnością w przyswajaniu prawd wiary, dużym zainteresowaniem rodziców i opiekunów oraz ich ożywionymi kontaktami z katechetami.

Z woli Biskupa Ordynariusza i pod jego kierownictwem nad całością spraw katechetycznych w diecezji czuwa stale Wydział Katechetyczny Kurii Diecezjalnej, który pracę katechetyczną planuje, koordynuje i kontroluje, dokonując przepisanych wizytacji i hospitacji poprzez 3 księży wizytatorów diecezjalnych nauki religii i 24 księży wizytatorów dekanalnych punktów katechetycznych, szkoląc siły katechetyczne i prowadząc specjalny ośrodek pomocy katechetycznych. W każdym roku Wydział Katechetyczny podaje na bieżąco wszystkim księżom i osobom nauczającym aktualne wskazania i dyrektywy uwzględniające specyfikę roku. Od 1945 r. w Kurii Diecezjalnej istniał tylko Referat Katechetyczny, podporządkowany Wydziałowi Duszpasterskiemu. Wychodząc naprzeciw wymogom współczesnego życia i nauki, akcentujących mocno nie tylko obowiązek i doniosłość chrześcijańskiego nauczania i wychowania, ale również jego rozwój i konieczność wiązania z postępem nauk świeckich, technicznych i społecznych, z potrzebą permanentnego doskonalenia form i metod katechetyczno-pedagogicznych w dniu 29 lutego 1968 r. Biskup Ordynariusz powołał do życia samodzielny Wydział Katechetyczny Kurii i określił zakres jego pracy. Dekretem zaś z dnia 11.X. 1971 r. powołał specjalną Komisję do spraw Katechizmu Diecezjalnego, która ma się zajmować przepracowywaniem dotychczasowych katechizmów według treści soborowych.

Staraniem Wydziału odbyło się wiele spotkań z dekanalnymi wizytatorami religii oraz prefektami⁸⁷.

Co roku w różnych atrakcyjnych miejscach diecezji organizowany jest kurs katechetyczny, podczas którego nauczający religii pogłębiają swoje wiadomości ogólne i fachowe⁸⁸. W kilku ostatnich latach taki kurs odbywał się zazwyczaj podczas wakacji letnich przy kościele Ojców Kapucynów w Zakroczymiu. W latach poprzednich miejscem kursu były: Ratowo, Skepe, Czerwińsk, Płock, Niepokalanów. Zwykle w tych kursach stara się uczestniczyć Pasterz Diecezji przybywając ze Mszą św., przemówieniem, słowem

⁸⁷ MPP 1—2 (1969) 43—44

⁸⁸ MPP 12 (1968) 275

zachęty do gorliwej pracy i podziękowaniem za ponoszony trud. W dniach 26—28 czerwca 1967 r. w Seminarium Duchownym w Płocku odbył się bardzo udany ogólnopolski Kurs Katechetyczny, w którym wzięło udział kilku biskupów z arcybpm J. Stroba, przewodniczącym Komisji Episkopatu Polski do spraw Katechizacji, 120 księży z wszystkich diecezji polskich oraz wiele siostr zakonnych i katechetek świeckich. Biskup Płocki gościnnie podejmował wówczas wszystkich uczestników kursu i wygłosił do nich okolicznościowe przemówienie o stanie katechizacji w diecezji mazowieckiej i samym mieście biskupim³⁹.

Realizując postulaty Dekretu Soborowego o Apostolstwie Świeckich, którzy stwierdza, że „w dzisiejszym społeczeństwie młodzi ludzie wywierają wielki wpływ... i wymaga to od nich odpowiednio wzmożonej działalności apostołskiej” przypomniał Biskup duchowieństwu o potrzebie wielkiego osobistego zaangażowania się w pracę nad młodzieżą. Stwierdzał, że upowszechnia się i nabiera mocy obowiązującej praktyka systematycznych spotkań nie tylko z młodzieżą szkolną, ale również z młodzieżą pozaszkolną, która ukończyła szkołę podstawową czy też średnią.

W niektórych parafiach diecezji systematyczna katechizacja młodzieży pozaszkolnej była stałą praktyką od lat. „Sądzę, pisał Ordynariusz, że będzie rzeczą pożyteczną, jeśli katechizację młodzieży pozaszkolnej ujednicimy i upowszechnimy. Dlatego jako minimum przyjmujemy dwa spotkania w miesiącu”⁴⁰. W okresie Adwentu i Wielkiego Postu spotkania, zgodnie z sugestią i życzeniem Pasterza, spełniają rolę kursów przedmażeńskich.

Sprawa dotycząca katechizacji przedmańskiej i przedślubnej w diecezji płockiej została znowelizowana przez Ordynariusza zarządzeniem z dnia 28.XI.1976 r.⁴¹. W zarządzeniu tym Biskup pisał: „Wszyscy księża proboszczowie i rządcy ośrodków duszpasterskich obowiązani są do zorganizowania i systematycznego prowadzenia:

a) rocznej katechizacji przedmańskiej dla młodzieży, która ukończyła 17 lat życia;

b) bezpośredniej katechizacji przedślubnej dla narzeczonych, którzy zgłosili się w kancelarii parafialnej z zamiarem zawarcia katolickiego związku małżeńskiego”. Zgodnie z zarządzeniem program rocznej katechizacji obejmuje 30 tematów z zakresu podstawowych prawd wiary, zasad moralnych życia chrześcijańskiego i odpowiedzialnego rodzicielstwa. Zarządzenie w szczególności podawało wiele praktycznych rozwiązań dotyczących organizacji i przebiegu zajęć. Dla prowadzących je księży stało się ogromną pomocą.

Sprawa katechizacji, która jest otaczana ciągłą, wieloraką i serdeczną troską Ordynariusza, znajdowała także w diecezji należyte zrozumienie i poparcie. Stąd często kapłani i wierni słyszeli listy pasterskie i słowa zachęty skierowane do nich w sprawach katechizacji⁴². Kapłani oraz wszyscy nauczający otrzymali dyrektywy dotyczące katechizacji dzieci i młodzieży, jakie kierował Ordynariusz precyzując ich pracę, dopingując do wysiłku, wskazując podniosłe cele i motywy⁴³.

Sprawą niebagatelną w całości spraw nauczania są osobiste kontakty Biskupa z dziećmi i młodzieżą oraz ich rodzicami i opiekunami. Najczęściej

³⁹ MPP 10—11 (1967) 260—264

⁴⁰ MPP 1—2 (1969) 33—34

⁴¹ MPP 12 (1976) 451—453

⁴² MPP 10—12 (1971) 275—277; 12 (1974) 460—462; 10 (1976) 394—396

⁴³ MPP 4—6 (1971) 127—128

odbywają się one podczas wizytacji kanonicznych parafii, ale nie należy do rzadkości wizyta Biskupa w umówionym kościele z grupą młodzieży z racji uroczystości Bożego Narodzenia, spotkań o tematyce kapłańskiej czy też uczestnictwa w koncertach młodych śpiewaków kościelnych. Stało się nawet pewną tradycją, że w okresie kołędowym Biskup spotyka się z młodzieżą szkół średnich niemal całego miasta w płockiej Farze⁴⁴. Bardzo miłe i bezpośrednie kontakty Biskupa z dziećmi i młodzieżą oraz ich katechetami i duszpasterzami mają miejsce w domu biskupim z okazji świąt Bożego Narodzenia, Wielkanocy, imienin Arcypasterza i ważniejszych rocznic jego życia.

Po raz pierwszy na skalę diecezjalną odbywały się w 1978 r. pod patronatem Biskupa Ordynariusza w bazylice pułtuskiej spotkania młodzieżowych zespołów wokalnie-muzycznych⁴⁵. Były one prezentacją nie tylko dorobku artystycznego młodzieży poszczególnych parafii, ale przede wszystkim przeżycia i zaangażowania religijnego, modlitewnego, kościelnego, apostołskiego młodego Kościoła Płockiego.

Z chwilą powstania w Płocku filii Politechniki Warszawskiej przebywanie w diecezji młodzieży studiującej na wyższych uczelniach i w szkołach pomaturalnych zostało zorganizowane w Płocku od r. 1963 również duszpasterstwo akademickie i młodej inteligencji katolickiej, które działa obecnie w dwóch ośrodkach centralnych — przy kościele św. Jana Chrzciciela pod nazwą „Arka” i przy kościele św. Stanisława Kostki pod nazwą „Petroklezja” oraz w kilkunastu większych parafiach diecezji, przeważnie miejskich, które skupiają większą liczbę młodzieży dojeżdżającej na studia wyższe do wielkich miast. W tych parafiach odbywają się systematyczne spotkania duszpasterzy akademickich bądź miejscowych z młodzieżą w formie tzw. konwersatoriów z dyskusją oraz wspólne modlitwy, nabożeństwa, pielgrzymki z okazji ważnych wydarzeń religijno-kościelnych. Spotkania te zaszczyca niekiedy swoją obecnością Arcypasterz, który celebrował wówczas Mszę św., głosi okolicznościowe Słowo Boże, zagrzewa do wytrwałej pracy, dodaje otuchy, wyraża zainteresowanie problemami młodego pokolenia.

Duszpasterstwo akademickie przyczynia się niewątpliwie do wychowania świadomej szych praw i odpowiedzialności za Kościół i Naród przyszłej kadry inteligencji katolickiej oraz do apostołskiej działalności w swoim środowisku. Pasterz Kościoła Płockiego dostrzega tę formę pracy duszpasterskiej wśród młodzieży studiującej, popiera ją swoim autorytetem i propaguje w diecezji⁴⁶.

W ostatnich szczególnie latach po ukazaniu się dwóch znanych instrukcji Konferencji Episkopatu Polski o wychowaniu dzieci, młodzieży i dorosłych do życia małżeńsko-rodzinnego, po ogłoszeniu wielu diecezjalnych instrukcji w Polsce, po założeniu Papieskiej Komisji do spraw Rodziny przez Ojca św. Pawła VI, ukazaniu się encykliki „Humanae vitae” Pawła VI i innych ważkich dokumentów Kościoła na temat ochrony życia ludzkiego i odnowy religijno-moralnej rodziny zdynamiczowały również swoją działalność ogólnopolskie i diecezjalne centra duszpasterstwa rodzinnego. Zagrożenia biologicznego i moralnego bytu rodziny i społeczeństwa wpłynęły także ożywiająco na wzmożenie aktywności Kościoła i Narodu w tej dziedzinie. Biskup Płocki w trosce o dobro polskiej i katolickiej rodziny uaktywnił w ramach

⁴⁴ MPP 8 (1974) 311—312

⁴⁵ MPP 4 (1978) 144—146

⁴⁶ MPP 4 (1970) 97

Wydziału Duszpasterskiego Kurii specjalny Referat z Diecezjalnym Duszpasterzem Rodzin, zarządził odpowiednie szkolenie kapłanów i osób świeckich do prowadzenia tej pracy w diecezji, poszczególnych rejonach, dekanatach i parafiach. Z woli Biskupa Ordynariusza Wizytatorzy dekanalni religii pełnią jednocześnie funkcję duszpasterzy rodzin w 24 dekanatach. Praca apostołska i specjalistyczna, choć trudna, rozwija się. Patronuje jej żywo Arcypasterz, który uczestniczy w ważniejszych, roboczych i bardziej uroczystych, spotkaniach tego pionu duszpasterstwa, odprawia Mszę św., przemawia, błogosławi, wspiera duchowo i zachęca do wytrwałości.

Od kilkunastu lat z krótkimi przerwami Wydział Duszpasterski i Katechetyczny Kurii, podejmując inicjatywę Biskupa Ordynariusza, urządza z powodzeniem w okresie ferii Świąt Bożego Narodzenia i zimowych, najczęściej w Zakroczymiu 2—3 serie rekolekcji zamkniętych dla chętnej i wytypowanej przez prefektów młodzieży z całej diecezji. Dawniej takie rekolekcje urządzano w Płocku, Przasnyszu i Ratowie. Program rekolekcji przewiduje udział w codziennej Liturgii Mszy św., spowiedź i Komunię św., konferencje religijne głoszone przez zaproszonych specjalnie rekolekcjonistów, spotkania dyskusyjne, modlitwy wspólne i indywidualne, spotkania powołaniowe z alumnami Seminarium Duchownego i przedstawicielkami zgromadzeń zakonnych, towarzyszące imprezy religijne, wspólne posiłki. Rekolekcje cieszą się nieślabnącym uznaniem młodzieży i jej duszpasterzy, pogłębiają wiedzę i wiarę religijną uczestników, umacniają więź z Kościołem i jej pasterzami, przyczyniają się do rozwoju i uświęcania wielu młodych ludzi oraz pomagają im w wyborze właściwej drogi życia. Biskup Ordynariusz często, z przekonaniem i zapałem poleca kapłanom praktykowanie tej formy działania katechetyczno-duszpasterskiego względem młodego pokolenia, odwiedza niekiedy uczestników rekolekcji w miejscach spotkań z celebrą Mszy św. i okolicznościowym przemówieniem.

W ciągu kilkunastu lat pasterzowania Biskupa rekolekcjami zamkniętymi objęto w różnej formie bardzo liczną grupę młodych osób. Niektóre z nich weszły na drogę życia kapłańskiego bądź zakonnego. Na uwagę i odnotowanie zasługuje także rozwijający się ostatnio ruch pielgrzymkowy wśród pewnej części młodzieży, który ogarnia coraz większą liczbę chętnych do pracy nad sobą. Dzięki moralnemu poparciu ze Strony Arcypasterza w dniach 6—15 sierpnia 1979 r. po raz pierwszy w historii diecezji ruszyła piesza pielgrzymka młodego Kościoła Płockiego na Jasną Górę w ramach tradycyjnej pielgrzymki warszawskiej.

Nieocenione zasługi w zakresie pastoralno-katechetycznej działalności Biskupa Ordynariusza oddaje Płockie Wydawnictwo Diecezjalne, istniejące jako samoistna instytucja od 1 maja 1958 r., a od 1964 r. pozostająca na usługach Diecezji, kierowanej przez biskupa B. Sikorskiego. Arcypasterz interesuje się bardzo żywo działalnością tej instytucji i popiera ją, inspiruje nowymi pomysłami wydawniczymi i zabiega o zdobywanie nowych pozycji. Wydawnictwo to dzięki stałej opiece Biskupa i odpowiedniemu ukierunkowaniu pracy oraz dużej operatywności i inwencji aktualnego dyrektora, może poszczycić się dobrymi wynikami w służbie katechetyczno-duszpasterskiej zwłaszcza względem duszpasterzy i katechetów oraz dzieci i młodzieży. W latach 1958—1979 wydało ono 24 różne pozycje kościelne o charakterze popularnonaukowym, katechetycznym, duszpasterskim, ascetycznym misyjnym, liturgiczno-praktycznym, niektóre już w wielu wydaniach. I tak ka-

techizm diecezjalny dla dzieci starszych osiągnął liczbę 412 000 egz., katechizm dla dzieci młodszych — 240 250 egz., nowy podręcznik religijny dla dzieci kl. I i II pt. „Pójdź do Jezusa” — 142 300 egz. w dziewięciu już wydaniach, Mała Ilustrowana Historia Biblijna — 69 852 egz., nowy modlitewnik dla dzieci i młodzieży pt. „Z Jezusem Chrystusem” — 89 750 egz., dawny „Z Jezusem” — 260 359 egz., Śpiewnik kościelny Diecezji Płockiej — 59 500 egz., obrazki komunijne — 557 470 egz., obrazki kolędowe — 2 095 000 egz., kancelaryjne druki katechetyczne i duszpasterskie — ok. 900 000 egz., kilka wartościowych książek o tematyce misjologicznej, kanonicznej, historycznej — łącznie ok. 30 000 egz. Pozycje te są wykorzystywane dobrze w pracy duszpasterskiej i katechetycznej diecezji, a nawet służą także innym diecezjom. Szczególną wartość naukowo-historyczną posiada nowa pozycja wydawnicza, ukazująca się jako rocznik od 1974 r. pt. „Studia Płockie”. O wydawanie tej pozycji postarał się osobiście i stale zabiega Biskup Ordynariusz. Wśród 5 tomów dotychczasowych ważne miejsce zajmuje t. III z 1976 r., wydany pod redakcją prof. Kłoczowskiego z KUL-u na 900-lecie Diecezji Płockiej. Nie małym też osiągnięciem jest rodzimy, pierwszy w historii diecezji tak szeroko opracowany jej schematyzm z licznymi fotografiami, wykazami, bogatym zarysem historycznym i faktograficznym pt. „Diecezja Płocka” z 1978 r., bardzo przydatny w poznawaniu i przeżywaniu historycznego i aktualnego życia Kościoła Płockiego.

Nie sposób jest tutaj wymienić i omawiać wszystkie inicjatywy i dokonania Biskupa Płockiego, przez które wypełniał dotąd swoje posłannictwo w dziedzinie nauczania, ewangelizacji, posługi słowa na terenie diecezji. Wiele prac kontynuował po swoich poprzednikach i dlatego te nie były przedmiotem powyższych rozważań. Formy, które zostały wyżej odnotowane, stanowią wystarczające świadectwo na potwierdzenie dużego wysiłku, jaki wkładał Biskup osobiście i przez swoich pomocników w dzieło przepowiadania Dobrej Nowiny na Płockim Mazowszu.

III. UŚWIĘCANIE LUDU BOŻEGO

Sobór Watykański II w „Dekrecie o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele” m.in. poucza: „Biskupi zaś, ustanowieni również przez Ducha Świętego, zajmują miejsce Apostołów jako pasterze dusz i otrzymali posłannictwo, by łącznie z Biskupem Rzymskim i pod jego zwierzchnictwem nadać trwałość dziełu Chrystusa, wiecznego Pasterza”⁴⁷.

„W spełnianiu swego obowiązku uświęcania winni biskupi pamiętać, że wzięci zostali z ludzi i że dla ludzi postanowieni są w tym, co do Boga należy, aby składali dary i ofiary za grzechy. Biskupi cieszą się przecież pełnią Sakramentu Kapłaństwa i od nich są zależni w wykonywaniu swej władzy zarówno kapłani, którzy także otrzymali święcenia na prawdziwych kapłanów Nowego Testamentu, by być skrzętnymi współpracownikami biskupów, jako też diakoni, którzy wyświęceni na ten urząd służą Ludowi Bożemu w łączności z biskupem oraz gronem jego kapłanów. Biskupi więc są głów-

⁴⁷ DB 2; KK 24; KK 28

nymi szafarzami tajemnic Bożych, jako też kierownikami, krzewicielami i stróżami całego życia liturgicznego w powierzonym sobie Kościele. Muszą przeto ciągle dokładać starań, by wierni coraz głębiej poznawali i przeżywali poprzez Eucharystię tajemnicę Paschalną celem wytworzenia jednego, mocno zwanego Ciała w jedności Chrystusowej miłości, »pilnując modlitwy i posługi słowa« (Dz 6, 4); niech dołożą trudu, by wszyscy powierzeni ich opiece byli jednomyślni w modlitwie, a przez przyjmowanie Sakramentów wzrastali w łasce i byli wiernymi świadkami Pana.

Jako ci, którzy mają zadanie doskonalenia, winni biskupi przyczyniać się do wzmoczenia świętości swego kleru, zakonników i świeckich według właściwego im powołania, świadomi wszakże tego, że są zobowiązani dawać przykład świętości przez miłość, pokorę i prostotę życia. Niech tak uświęcają powierzone sobie Kościoły, by ujawniał się w nich sens całego Kościoła Chrystusowego⁴⁸. Misja uświęcania i zbawiania Ludu Bożego należy do istotnych zadań każdego Biskupa, a tym bardziej Biskupa Diecezjalnego. Wynika ona z pełnego uczestnictwa Biskupa w Kapłaństwie Chrystusowym, ze specjalnego nakazu Chrystusa i z faktu przyjęcia odpowiedzialności za powierzoną sobie część Ludu Bożego. Troska Biskupa Diecezjalnego o uświęcenie każdego diecezjanina — kapłana, osoby zakonnej, świeckiej — jest tak wielka i bliska, jak troska Chrystusa-Zbawiciela, jak troska Najwyższego Kapłana Chrystusowego na ziemi, jak troska o zbawienie samego siebie. Jest to bowiem troska Jezusa Chrystusa i Kościoła o wszystkich ludzi powołanych przez Boga do życia doczesnego i wiecznego, za których cierpiał i umarł na krzyżu Bóg-Człowiek. Niezliczone są sposoby uświęcania siebie i innych ludzi na ziemi. Wszystko bowiem, co nie jest grzechem, prowadzi nas do Boga i przybliża do zbawienia, czyli uświęca i zbawia. Jednakże uświęcanie się we wspólnocie, jaką stanowi diecezja, wymaga odpowiedzialnego kierownictwa i używania najskuteczniejszych środków do celu, rozeznania sytuacji i podejmowania najbezpieczniejszych sposobów, oceny możliwości i dobierania najwłaściwszych form oraz metod pracy. Należy to do Biskupa, który w pierwszym rzędzie odpowiedzialny jest przed Bogiem za stan wiary i moralności, łaski i ładu kościelnego w Ludzie Bożym. Dlatego każdy Biskup Diecezjalny, świadomy swoich zadań i odpowiedzialności, czyni wszystko, co może, aby wszyscy powierzeni jego opiece w życiu doczesnym wzrastali u Boga na życie wieczne. Co czynił Biskup Płocki w tym zakresie i w jakiej formie, i z jakim skutkiem, będzie przedmiotem dalszych rozważań.

Najogólniej można by stwierdzić, że Biskup troszczył się osobiście i przez swoich pomocników o utrzymanie wiary i rozwój życia Bożego w Rodzinie Diecezjalnej, o szeroki zasięg i intensywność przeżyć religijnych, o podtrzymanie i umacnianie ducha Bożego i kościelnego, o uszlachetnianie człowieka i wiązanie go z Celem Ostatecznym. Zdobywaniu tego Celu służyć miały: sprawowanie Ofiary Mszy św., sakramentów św. i sakramentaliów, organizowanie podniosłych uroczystości i nabożeństw, rozwijanie szczególnie pobożności do Serca Jezusowego i Matki Bożej oraz świętego Stanisława Kostki, wcielanie w życie Diecezji postanowień i ducha Soboru Watykańskiego II, prowadzenie ogólnopolskich akcji duszpasterskich i apostołskich oraz rodzimych, diecezjalnych, dla których Biskup dawał impuls, inspirację, aprobatę, pochwałę, inicjatywę, przewodnictwo, rozpęd. W wypełnianiu tej bi-

⁴⁸ DB 15

skupiej posługi wobec Ludu Bożego Ordynariusz czuł się przede wszystkim szafarzem łaski Bożej i Kościoła, sługą Boga i człowieka. Lubił osobiście udzielać święceń kapłańskich, bierzmować, celebrować nabożeństwa kościelne, prowadzić procesje eucharystyczne, odprawiać Msze św. zwłaszcza dziękczynne za dokonane prace duszpasterskie i materialne, konsekrować kościoły, poświęcać nowe plebanie, urządzać wielkie uroczystości religijno-kościelne o zasięgu ogólnopolskim, ogólnodiecezjalnym, rejonowym, dekanalnym. Okazywał się przy tym doskonałym i niezastąpionym organizatorem. We wszystkich imprezach religijnych, jakie miały miejsce w diecezji podczas minionego piętnastolecia, czy to tych, które miały wydźwięk ogólnokościelny i ogólnopolski, czy też tych, które miały charakter lokalny, diecezjalny, chodziło nie o co innego, jak o nadzwyczajne uwielbienie Boga Wszechmogącego w różnych Jego Tajemnicach, podziękowanie za niezwykle dary, jakie wierni 'otrzymali z nieba, ożywienie wiary i własne uświęcenie'⁴⁹. Znajduje to swoje odbicie zarówno w wydawanych zarządzeniach, jak i w działaniu Biskupa.

Duszpasterstwo mszalno-sakramentalne jest nie tylko jedną z najważniejszych form działalności zbawczej Kościoła, lecz w myśl Konstytucji o Świętej Liturgii Soboru Watykańskiego II jest ono źródłem, ośrodkiem i celem wszelkiego duszpasterzowania. By zbliżyć zbawczą ofiarę Chrystusa do wiernych, a wiernych do niej, Arcypasterz już w początkach swojej działalności wydał „Dekret o Mszach świętych wieczornych” podpisany w Niedzielę Męki Pańskiej 1965 r., w którym ustalił szczegółowo obowiązki, warunki i godziny odprawiania Mszy św. wieczornych przez kapłanów całej Diecezji tak w dni powszednie, jak i niedzielno-święteczne, w kościołach parafialnych i zakonnych oraz w różnych okolicznościach życia⁵⁰.

Szafarstwo sakramentu pokuty należy do najważniejszych i najelementarniejszych obowiązków każdego kapłana, który występując jako rzecznik Boga i Kościoła w niezwykle ważnych sprawach sumienia ludzkiego, ułatwia pojednanie się człowieka z Bogiem. Mając na uwadze to ogromne i odpowiedzialne zadanie Biskup napisał dnia 2 kwietnia 1965 r. specjalny „Dekret o duszpasterskim obowiązku słuchania spowiedzi wiernych”, w którym określił dokładnie sam obowiązek, jak też czas i miejsce jego wypełniania przez wszystkich duszpasterzy parafialnych względem ogółu wiernych, chorych, dzieci i młodzieży, osób praktykujących Komunię św. w I Piątki Miesiąca oraz w innych odpowiednich i pożytecznych okazjach diecezjalnych, parafialnych, rodzinnych, osobistych⁵¹. Obydwa te dekrety, mające na względzie unormowanie niezwykle ważnych dziedzin pracy kapłańskiej w diecezji, uwzględniając nowe okoliczności i warunki, zostały następnie zmodyfikowane w specjalnym Komunikacie z dnia 2 marca 1966 r. i przystosowane do potrzeb parafii miejskich i wiejskich, większych i mniejszych, z wikariuszami i bez pomocników⁵². Obydwa dekrety znajdują swoje zastosowanie nadal, choć w nieco zmienionej postaci, w parafialnej praktyce duszpasterskiej. Kapłani starają się pilnować tych obowiązków, jako przyczyniających się wprost do uświęcania wiernych, zaś Biskup przypomina je przy różnej sposobności i zachęca do gorliwego traktowania.

⁴⁹ KK 50

⁵⁰ MPP 4—5 (1965) 110—111

⁵¹ MPP 4—5 (1965) 108—109

⁵² MPP 5—6 (1966) 141

Sakrament bierzmowania jeszcze ściślej wiąże ochrzczonych z Kościołem, udziela mocy Ducha Świętego, uzdalnia ich i zobowiązuje do apostołstwa słowem i czynem na rzecz Chrystusa, uaktywnia wspólnotę diecezjalną; dlatego Biskup chętnie sprawuje ten właściwy sobie sakrament. Wielokrotnie w ciągu 15 lat pasterzowania wydawał swoje dyrektywy dla duchowieństwa i wiernych, pouczając ich o potrzebie i sposobie przygotowania młodzieży do tego sakramentu, ustalając liczbę kandydatów, porządek, miejsce, czas, formę i inne potrzebne warunki do godziwego i owocnego przyjmowania. Ostatecznie, w oparciu o przepisy posoborowe Stolicy Świętej, Episkopatu Polski i diecezjalne ustalił, że do tego sakramentu dojrzałości chrześcijańskiej i apostołstwa może być dopuszczana młodzież z klas VII i starsza, nie w większej liczbie jednorazowo jak 300 osób, według znanego, odnowionego obrzędu, który zastąpił dotychczas stosowane obrzędy w Pontyfikale i Rytuale Rzymskim, po odbyciu odpowiedniego przygotowania katechetycznego, duszpasterskiego i duchowego, tj. po rekolekcjach i spowiedzi świętej, z reguły w czasie Mszy św. po Ewangelii i homilii okolicznościowej. Z woli Arcypasterza na terenie diecezji praktykowane jest udzielanie tego sakramentu w punktach rejonowych, dekanalnych, międzyparafialnych i parafialnych wyznaczonych przez Biskupa i z okazji wizytacji kanonicznych, uroczystości odpustowych, innych stosownych okazji kościelnych. Warto nadmienić, że w latach 1964—1979 Biskup Ordynariusz bierzmował osobiście ok. 200 000 osób, bierzmując co roku ok. 15 000 osób w 70—80 ośrodkach⁵³.

Święcen kapłańskich, jak już wspomniano wyżej, Arcypasterz udzielił 163 diakonom, ostatnio już według odnowionego rytu posoborowego w płockiej bazylice katedralnej, lub innych odpowiednich kościołach. Sprawowaniu tych dwóch sakramentów św. nadał charakter duszpasterski, zapraszając na uroczystości zawsze kapłanów i wiernych oraz zachęcając do żarliwej modlitwy, spowiedzi i Komunii św., podobnie jak to czyni z okazji konsekracji kościołów, poświęcenia ważniejszych obiektów sakralnych i parafialnych w diecezji.

Zgodnie ze swoim biskupim zawołaniem, umieszczonym w herbie: „Attraxit nos ad cor Suum”, które uczynił jakby głównym drogowskazem swojego posługiwania, również drogę do uświęcenia dla Ludu Bożego diecezji płockiej widzi poprzez głębokie i gorące nabożeństwo do Serca Pana Jezusa. Jeden ze swoich pierwszych listów pasterskich skierowanych do diecezjan poświęcił tej właśnie sprawie⁵⁴. Zachęcając młodzież, dzieci, dorosłych do praktykowania tego nabożeństwa pisał: „Serdecznie zachęcam drogą mi młodzież i dzieci do gorącego nabożeństwa do Serca Pana Jezusa i do Komunii św. pierwszopiątkowej. Wy, młodzi przyjaciele, jesteście bardzo uczuleni na sprawiedliwość, dobroć, bezinteresowność, poświęcenie i miłość, na ideały i bohaterstwo. Rozważcie a przyznacie, że to wszystko znajdzie w Sercu Jezusa, najlepszego Nauczyciela i Wychowawcy”.

W wielu parafiach za sugestią Pasterza odbywały się rekolekcje i misje poświęcone w sposób szczególny Sercu Jezusowemu. Praktyka Komunii św. pierwszopiątkowej także w diecezji ogromnie wzrosła. Mówiąc o czci dla Serca Bożego warto zaznaczyć, że w niedzielę 21.XI.1976 r. cała katolicka Polska obchodziła uroczystość 25-lecia poświęcenia Narodu Polskiego Naj-

⁵³ MPP 5—6 (1967) 140—142; 1 (1979) 9

⁵⁴ MPP 7—8 (1965) 156—160

świętszemu Sercu Pana Jezusa, które odbyło się 28.XI.1951 r. Centralne nabożeństwo jubileuszowe ku czci Serca Jezusowego dla wiernych z wszystkich parafii płockich miało miejsce 21.XI.1976 r. w katedrze pod przewodnictwem Ordynariusza⁵⁵. Biskup Płocki jako szczególny czciciel Serca Jezusowego wprowadził uczestników w intencję i atmosferę nabożeństwa jubileuszowego zachęcając do gorliwej modlitwy za Ojczyznę i siebie. Podtrzymując i rozwijając kult Serca Bożego zachęcał także Biskup wiernych do Adoracji Najświętszego Sakramentu. Dnia 7.VII.1966 r. został wydany dekret biskupi o całodziennym wystawieniu Najśw. Sakramentu w pierwsze piątki miesiąca dla 43 większych kościołów diecezji, w których gromadzi się spora grupa dziatwy i młodzieży, mogącej skorzystać z adoracji prywatnej i zespołowej. W diecezji płockiej od 1775 r. bardzo żywe było 40-godzinne nabożeństwo eucharystyczne, w którym od lat obowiązywała ciągłość. Rozpocynało się ono w kościele katedralnym przez pierwsze trzy dni roku, aby kolejno w ustalonym porządku poprzez wszystkie kościoły w diecezji zakończyć się w Kolegiacie pułtuskiej w ostatnie dni roku. W związku z ukazaniem się nowej instrukcji Św. Kongregacji Obrzędów z dnia 25 maja 1967 r. pt. „Tajemnica Eucharystyczna” i zmienionymi warunkami duszpasterskimi w diecezji Biskup Ordynariusz wydał własną „Instrukcję o dorocznym uroczystym wystawianiu Najświętszego Sakramentu”, przystosowując w niej tradycyjne nabożeństwo 40-godzinne pod względem obrzędu, formy i terminu do współczesnych potrzeb duchowych i wymagań duszpasterskich odnowionej liturgii i czasów dzisiejszych tak, aby wierni mogli liczniej brać udział w adoracji i korzystać z jej uświęcających skutków. W tym celu zatwierdził nowy rozkład dorocznej adoracji uroczystej dla całej diecezji, który obowiązuje od 1 stycznia 1972 r.⁵⁶

Należy zauważyć, że dzięki tym eucharystycznym akcjom duszpasterskim Biskupa podniosła się wyraźnie ilość przyjętych Komunii św. w ciągu roku, która wynosiła w r. 1968 ponad 4 mln., w 1972 r. 5 mln., zaś w 1976 r. aż 10 milionów.

Sporo czasu poświęcał Ordynariusz sprawom sanktuariów diecezjalnych i celebr w uroczyste dni odpustowe. Na zaproszenie poszczególnych dekanatów udawał się osobiście lub jego Biskup pomocniczy do wielu sanktuariów, aby przewodniczyć uroczystościom centralnym. Obecnie takie wyjazdy są z góry przez Biskupa ustalone i podane do ogólnej wiadomości na cały rok. Daje to okazję do należytego przygotowania uroczystości odpustowych oraz pogłębia jeszcze bardziej więź duchową kapłanów i wiernych z Biskupem. Duszpasterze sanktuariów zbierają się co jakiś czas na wspólne narady, aby wymienić spostrzeżenia, wnioski i coraz owocniej służyć ludziom, odwiedzającym te święte miejsca. W niektórych znamienitszych sanktuariach urządzane są tzw. Dni Maryjne. Takie dni przeżywała parafia Czerwińska w sposób szczególnie, kiedy przygotowywała się do uroczystości promulgowania nadanego jej kościołowi parafialnemu tytułu bazyliki mniejszej. Uroczystości odbyły się 8 września 1968 r. Przewodniczył Arcypasterz w asyście swoich Biskupów Pomocniczych, licznie zgromadzonego duchowieństwa i wiernych. Kościół ten jako zabytek wielkiej klasy pociąga nie tylko miłośników tych godnych oglądania i podziwu rzeczy, ale również wiernych, którzy wiedzeni pobożnością, zwłaszcza maryjną, licznie go nawiedzają dla

⁵⁵ MPP 11 (1976) 418; 2 (1977) 70—71

⁵⁶ MPP 8 (1972) 198—209

oddania specjalnej czci Matce Bożej w obrazie NM Panny Pocieszenia — kopii słynnego obrazu zwanego „Ocaleniem Ludu Rzymskiego”, przechowywanego w bazylice rzymskiej⁵⁷.

Jednym z przejawów maryjnej pobożności było zaprowadzenie przez Arcypasterza wieczystej nowenny do Matki Boskiej Mazowieckiej w katedrze płockiej. Jest to nawiązanie do prastarego kultu obrazu Matki Boskiej Mazowieckiej, który miał jeszcze miejsce w czasach głębokiego średniowiecza, bardzo żywego wówczas. Pierwsze nabożeństwo nowennowe przy licznym udziale wiernych odprawił Biskup Ordynariusz dnia 8 września 1966 r. Odtąd w każdą sobotę przed ołtarzem Matki Boskiej Mazowieckiej trwa nieustanna nowenna. Znane jest również i w wielu parafiach diecezji praktykowane nabożeństwo do Matki Boskiej Nieustającej Pomocy, odprawiane zazwyczaj w środy bądź Soboty Królowej Polski, a bardzo rozpowszechnione i cieszące się dobrą frekwencją wiernych jest tradycyjne nabożeństwo majowe i różańcowe w październiku, które Biskup Ordynariusz poleca swoim diecezjanom.

Sprawą duszpasterską dużej wagi zwłaszcza po Soborze Watykańskim II stało się zagadnienie jedności chrześcijan. Diecezja płocka, choć jest w swej ogromnej masie wyznaniowej jednolita — katolicka, ma jednak na swoim terenie grupy braci odłączonych, zorganizowanych w swoich jednostkach administracyjnych, głównie wśród prawosławnych, ewangelików i mariawitów. Kontakt ekumeniczny zwłaszcza indywidualny z tymi grupami jest nawiązany i utrzymywany stosownie do warunków i możliwości. W Seminarium Duchownym Płockim co roku w styczniu, kiedy trwa Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan, urządzone są różne spotkania i imprezy duszpasterskie o charakterze międzywyznaniowym. Patronuje im Biskup Ordynariusz zazwyczaj przez swoich delegatów z Kurii i Seminarium, bowiem dążność do jedności w Kościele jest jednym ze „znaków czasu” naszego pokolenia i pilnych zadań pastoralnych każdego Biskupa Diecezjalnego⁵⁸. Wszystkich duszpasterzy poucza się i zachęca w tym kierunku, aby na własnym terenie prowadzili akcję zbliżenia ekumenicznego wśród wiernych.

Palącym problemem dla Kościoła i narodu w Polsce posiadającym wymiar duszpasterski jest wychowanie wiernych do trzeźwości. Wśród wielu akcji i tę dostrzega Pasterz diecezji i stara się ją prowadzić, choć praca jest niezwykle trudna i niewdzięczna. Najczęściej i najmocniej przypomina o tym kapłanom i wiernym poprzez listy pasterskie wydawane w Wielkim Poście z racji tygodnia modlitw o trzeźwość, nakaz prowadzenia Księgi trzeźwości w każdej parafii, zachętę do urządzania nabożeństw ekspiacyjnych podczas rekolekcji, tworzenia apostolatu trzeźwości, przyjmowania przyrzeczeń abstynenckich od dzieci i młodzieży z okazji Komunii św. i Bierzmowania oraz popiera także inne formy szczenia ruchu trzeźwościowego wśród dorosłych. Należy żywić nadzieje, iż te częste apele kierowane szczególnie do młodych powoli złączą rezultaty pozytywne⁶⁰.

Jest sprawą długiej już tradycji duszpasterskiej, że w okresie Wielkiego Postu wierni we wszystkich parafiach diecezji powszechnie biorą udział

⁵⁷ MPP 9—10 (1968) 217—222

⁵⁸ MPP 1 (1974) 22

⁵⁹ MPP 11 (1973) 433—434

⁶⁰ MPP 8 (1972) 209—214; 7 (1973) 277

w rekolekcjach, przez które przygotowują się duchowo do uroczystości Zmartwychwstania Pańskiego, odbywając spowiedź, przyjmując Komunię św. wielkanocną i słuchając konferencji rekolekcyjnych. Ordynariusz Płocki chcąc, aby jego diecezjanie również okres Bożego Narodzenia przeżywali w ścisłej łączności z Bogiem i pojednani między sobą, od dłuższego już czasu propagował akcję urządzania podobnych rekolekcji w Adwencie. Praktyka ta zaczęła się coraz bardziej upowszechniać i obecnie stała się niemal regułą i obowiązkiem w każdej parafii. Kapłanom przybyło wprowadzić jeszcze jedno poważne zadanie do spełnienia, ale także chwalebne i owocne z punktu duszpasterskiego, zbliżające wiernych do Boga, przyczyniające się do ich zbawienia i uświęcenia całego Kościoła Płockiego.

Na podstawie zarządzenia Biskupa z dnia 4 stycznia 1979 r. rekolekcje adwentowe obowiązują odtąd w całej diecezji, mają być prowadzone w każdej parafii i łączone ze spowiedzią i Komunią św. całej rodziny parafialnej⁶¹.

Działalność Biskupa B. Sikorskiego w diecezji płockiej przypadła na czas wielkich i ważnych wydarzeń religijnych o zasięgu ogólnokościelnym, jak Sobór Watykański II i Synody Biskupów w Rzymie, o zasięgu ogólnopolskim, jak Millennium z Wielką Nowenną Maryjną przed Tysiącleciem Chrztu Polski i Peregrynacja Kopii Obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej, o zasięgu ogólnodiecezjalnym, jak uroczystość Stanisławowska i koronacyjne, które tutaj wspomniano tylko przykładowo. Wydarzenia te i inne wywarły ogromny wpływ na ubogacenie duchowe życia diecezjalnego, ożywienie religijne całego Kościoła Płockiego i na charakter działalności pastoralnej Ordynariusza płockiego. Przyczyniły się też do tego trzy kanoniczne nawiedzenia „Progów Apostolskich”, które Biskup Ordynariusz odbył do Ojca św. Pawła VI w latach 1969, 1973 i 1977 z obszernymi relacjami ze swojej działalności i stanu diecezji.

Wydarzeniem historycznym i religijnym jednocześnie, które odbiło się głośnym echem w całym Kościele, a które w sposób szczególny przeżywał Kościół i naród w Polsce, był niezwykle Jubileusz Tysiąclecia Chrztu Polski i jej państwowości. Wszystkie diecezje sposobiły się w rozmaity sposób do uroczystych obchodów tej niezwyklej rocznicy, a przede wszystkim przez intensywne duszpasterskie przeżywanie Wielkiej Nowenny, poprzedzającej Rok Jubileuszowy. Centralne uroczystości jubileuszowe miały miejsce w każdej diecezji i posiadały charakter ogólnopolski, odbywając się zawsze z udziałem całego Episkopatu Polski pod przewodnictwem Księdza Kardynała Prymasa Stefana Wyszyńskiego oraz wielkich rzesz duchowieństwa, zakonów i wiernych. Diecezja Płocka przygotowywała się do obchodów poprzez realizację dobrze przemyślanego ogólnopolskiego programu duszpasterskiego i kaznodziejskiego, który przystosowywała każdego roku do własnych możliwości i warunków lokalnych.

Kiedy przyszła kolej na mazowiecką diecezję Biskup Ordynariusz zapowiedział obchody Millennium specjalnym listem pasterskim, skierowanym na Uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego 1966 r. do duchowieństwa i wiernych⁶². W znakomitym wywodzie historycznym przedstawił dziejowe znaczenie chrztu Mieszka i jego poddanych. Ukazał dobrodziejstwa, jakie naród polski za pośrednictwem Kościoła w ciągu wieków zdobywał. Za-

⁶¹ MPP 12 (1978) 456—457; 1 (1979) 7

⁶² MPP 7 (1966) 146—149

chęcał, aby brać czynny udział w Uroczystościach Milenijnych na Jasnej Górze i w diecezjalnych sanktuariach. „Chodzi przecież o to, pisał Biskup, byśmy przeżyli najowocniej dla naszej duszy święty rok milenijny i ubogaceni łaską Bożą weszli jako chrześcijanie wszczępieni w Chrystusa, w drugie tysiąclecie. To zaś niech stanie się zadatkem na chrześcijańskie oblicze w drugim tysiącleciu, źródłem naszej nadziei oraz optymizmu”⁶³. Aby wielkie przeżycie zostało odpowiednio przygotowane, 25 marca 1966 r. Ordynariusz wydał dekret o uroczystościach milenijnych w diecezji płockiej⁶⁴. Ustalił w nim dzień 13 listopada 1966 r. jako Uroczystość Ogólnopolską w Diecezji Płockiej — „Na szlaku Tysiąclecia”. Wyzначył także na dzień 14 sierpnia ogólnodiecezjalną uroczystość milenijną w bazylice katedralnej w Płocku oraz uroczystości milenijne rejonowe — międzydekanalne, które odbyły się w następujących terminach i miejscach: 13.VI. — w Ratowie (św. Antoniego Padewskiego), 21.VIII. — w Rostkowie (św. Stanisława Kostki), 24.VIII. — w Baranowie (św. Bartłomieja), 8.IX. — w Skępem (Narodzenia NMP), 8.IX. — w Żurominie (Narodzenia NMP), 11.IX. — w Czerwińsku (Narodzenia NMP), 18. IX. — w Zakroczymiu (Podwyższenia Krzyża), 25.IX. — w Pułtusk (św. Mateusza), 11.XII.1966 r. — w Przasnyszu (Niepokalanego Poczęcia NMP). Tego samego dnia Biskup Płocki podpisał jeszcze 2 inne ważne dekrety: o utworzeniu Komitetu ogólnodiecezjalnego uroczystości wielkiego jubileuszu Tysiąclecia Chrztu Polski⁶⁵ oraz o dniu milenijnych modłów stanu zakonnego diecezji płockiej⁶⁶.

W pierwszym powierzał zadanie przygotowania i przeprowadzenia obchodów ogólnodiecezjalnych w dniu 14 sierpnia i ogólnopolskich w dniu 13 listopada w płockiej bazylice katedralnej. W ramach Komitetu pracowała Komisja Wykonawcza, która zajmowała się zorganizowaniem uroczystości w zakresie duszpasterskim, kultowym, historycznym, plastycznym i gospodarczym. W drugim ustalił dzień modłów dla stanu zakonnego na 26 sierpnia, tj. uroczystość M.B. Częstochowskiej. Wszystkie uroczystości miały miejsce w katedrze płockiej⁶⁷. Dnia 1 czerwca podpisał Biskup dekret w sprawie ogólnodiecezjalnej uroczystości milenijnej w bazylice-katedrze płockiej⁶⁸, w którym podał szczegółowe ustalenia dotyczące całej uroczystości w Płocku oraz imprez towarzyszących. Niebawem duchowieństwo parafialne otrzymało jeszcze jeden dekret o parafialnej uroczystości milenijnej⁶⁹, aby każdy diecezjanin mógł przeżyć jak najgłębiej Millennium Chrztu Polski w swojej parafii. W szczegółowej instrukcji zostały podane elementy konieczne, które powinny znaleźć się w nabożeństwach i uroczystościach towarzyszących.

Czytając te szczegółowe ustalenia i opisy po latach, można by sądzić, że wszystkich, a szczególnie księży przytłoczy ogrom niekiedy drobiazgowych przepisów, nakazów, wskazań, poleceń, sugestii, zawartych we wspomnianych dekretach. Nie były one jednak tylko suchym, administracyjnym zarządzeniem, odbierającym bezdusznie inicjatywę i własny, zdrowy koncept i popis duszpasterski. Podawały niezbędne minimum, nie krępujące w ni-

⁶³ MPP 7 (1966) 149

⁶⁴ MPP 7 (1966) 151—152

⁶⁵ MPP 7 (1966) 153—154

⁶⁶ MPP 7 (1966) 154—155

⁶⁷ MPP 9—10 (1966) 213—214

⁶⁸ MPP 7 (1966) 161—162

⁶⁹ MPP 7 (1966) 163—164

czym. Kończyły się najczęściej zachętą: „Komitety dołożą wszelkich starań, aby uroczystości milenijne wypadły jak najokazalej. Przy układaniu planu zaleca się każdą oryginalną inicjatywę”⁷⁰. „Jest rzeczą pożądaną, sugerował Biskup, aby parafialna uroczystość milenijna pozostawiła w parafii akcent trwałe. Mogą go stanowić: witraż milenijny, piękny kielich milenijny, głaz milenijny na cmentarzu przykościelnym, tablica milenijna na ścianie świątyni itp.”.

Słowa te nie pozostały bez echa. W wielu kościołach płockiej diecezji spotkać można wspaniałe materialne pamiątki tamtych dni w postaci sprawionych szat liturgicznych, drogocennych naczyń, ołtarzy soborowych, tablic, obrazów, nowych malatur w świątyniach.

Gdy zbliżał się dzień ogólnodiecezjalnej uroczystości Sacrum Poloniae Millennium w Płocku wyznaczony na 13 listopada, Biskup Płocki raz jeszcze skierował swoje Arcypasterskie Słowo do całej diecezji. Podsumował w nim dorobek przeżyć uroczystości milenijnych parafialnych, międzyparafialnych i rejonowych, jakie miały miejsce na terenie diecezji oraz w sposób szczegółowy wskazał, za co mamy śpiewać Bogu dziękczynne Te Deum⁷¹. Podpisany natomiast 26.IX. dekret dotyczący międzydiecezjalnej uroczystości milenijnej, ustalonej na 13.XI., podawał obrazowo i wyczerpująco całość przygotowań i przebieg uroczystości. Takie gruntowne przygotowanie organizacyjne, duszpasterskie, katechetyczne, liturgiczne diecezji dawało gwarancję, że uroczystości powinny się udać i osiągnąć zamierzony skutek. Tak też się stało. Powojenny Płock chyba po raz pierwszy był świadkiem tak licznie zgromadzonego Episkopatu Polskiego na czele z Kardynałem Prymasem, który całości przewodniczył. Jednocześnie chyba również po raz pierwszy wierni diecezji płockiej spotkali się w tak wielkiej liczbie na wspólnej modlitwie. Wszystko to w dużej mierze było zasługą obecnego Rządcy Diecezji, który z właściwą sobie dokładnością i stanowczością wszystko przewidział, przemyślał i przepisał do wykonania. Całość tych wspaniałych, niezapomnianych uroczystości znalazła swoje odbicie w specjalnym opracowaniu monograficznym⁷².

Diecezja płocka pamiętająca swoimi początkami narodziny Polski bogata jest w jubileusze. W kilka lat po uroczystościach milenijnych przeżywała swój lokalny, ale jakże wymowny jubileusz 900-lecia biskupstwa w Płocku. Zapobiegliwy Ordynariusz i tu wykazał wiele inicjatywy oraz konkretnych działań przygotowujących. Już 20.XII.1972 r. odbyło się w dość szerokim gronie, pod przewodnictwem Biskupa spotkanie księży z diecezji i zaproszonych gości, poświęcone sprawie zbliżającego się jubileuszu diecezji płockiej (1075—1975). Omówiono wtedy roboczo bogatą tematykę, którą należałoby poruszyć w opracowaniach wydawanych z tej okazji⁷³. W miarę przybliżania się terminu uroczystości natężyły się prace i bezpośrednie przygotowania. Dnia 3.V.1975 r. Ordynariusz wydał szczegółowe zarządzenie w sprawie centralnej uroczystości 900-lecia diecezji płockiej. Zdecydował, że uroczystość ta odbędzie się 1.VI.1975 r. w bazylice-katedrze i będzie jej przewodniczył specjalnie zaproszony Prymas Polski ks. Kard. S. Wyszyński. Będzie się ona składała z 3 części:

⁷⁰ MPP 7 (1966) 152

⁷¹ MPP 11 (1966) 245—249

⁷² MPP 3—4 (1967) 68—72

⁷³ MPP 5 (1972) 113

1. przed południem nabożeństwo dziękczynne
2. po południu — sesja naukowa
3. złożenie doczesnych szczątków władców Władysława Hermana i Bolesława Krzywoustego w sarkofagu Kaplicy Królewskiej.

Przewidziany był też liczny udział Episkopatu Polskiego. Na uroczystości te zapraszał Biskup duchowieństwo, zakony i wiernych z całej diecezji i okolicznych⁷⁴. Zaproszenie to ponowił w specjalnie wydany liście pasterskim z racji centralnych uroczystości⁷⁵.

Zaplanowane uroczystości odbyły się z wielkim splendorem religijnym. Płock przybrał na te dni odświętną szatę nie tylko poprzez dekoracje świątyń, ale także ulic i poszczególnych domów. Już w przeddzień uroczystości ściągali wierni, aby zająć odpowiednie dla siebie miejsce. Kilkudziesięciu biskupów na czele z Kardynałem Prymasem i Metropolitą Krakowskim kard. K. Wojtyłą, który celebrował uroczystą sumę, „było świadkami jubileuszowych wydarzeń w Płocku”. Szczegółowy opis tych uroczystości został zamieszczony w organie diecezjalnym „Miesięcznik Pasterski Płocki”⁷⁶.

Przed centralną uroczystością jubileuszową miała miejsce uroczystość o mniejszym wymiarze, choć historycznie łącząca się z tamtą. Było to uroczyste złożenie doczesnych szczątków książąt mazowieckich w krypcie pod Kaplicą Królewską bazyliki katedralnej. Fakt ten miał miejsce 11.V.1975 r.⁷⁷. Ceremonia odbyła się na zakończenie prac, jakie za zgodą Ordynariusza Instytut Historii Kultury Materialnej PAN pod przewodnictwem prof. dr. Witolda Hensla przeprowadził w związku z otwarciem Grobu Piastowskiego w katedrze płockiej⁷⁸.

Rok, w którym diecezja płocka obchodziła swój jubileusz 900-lecia istnienia, był jednocześnie w całym świecie katolickim Rokiem Świętym. Zgodnie z sugestiami Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski, mającej na uwadze przede wszystkim cele duchowe Roku Świętego, określone dokładnie przez Ojca św. Pawła VI jako nawrócenie człowieka przez pokutę i pojednanie ludzi z Bogiem oraz między sobą, dla owocnego przeżycia w Kościele Płockim tego Roku Łaski, Ordynariusz Płocki powołał 9.X.1973 r. do życia Diecezjalny Komitet Roku Świętego, a następnie 14.II.1974 r. wydał szczegółowe zarządzenie w sprawie Roku Świętego w diecezji płockiej⁷⁹. Podane tam zostały wszelkie informacje, wskazania i dane dotyczące obchodów Roku Świętego oraz kościołów, gdzie można zyskać odpust po wypełnieniu określonych warunków. I tak w diecezji płockiej kościołami pielgrzymkowymi, oprócz bazyliki-katedry, dekretem Ordynariusza zostały ustanowione: kolegiata pułtuska, fara w Ciechanowie i sanktuaria: w Czerwińsku, w Skępem, w Oborach, Żurominie, w Przasnyszu. Przewidziane i zaplanowane uroczystości na terenie całej diecezji były przeżywane z wielkim zaangażowaniem i świadczyły, że jest zapotrzebowanie na tego rodzaju przeżycia i warto je realizować. Dzieje poszczególnych wydarzeń diecezjalnych tego roku znalazły swoje odbicie w opisach, jakie zamieszczał Miesięcznik Pasterski Płocki⁸⁰.

⁷⁴ MPP 6 (1975) 223—225

⁷⁵ MPP 6 (1975) 226—231

⁷⁶ MPP 11 (1975) 405—410; 412—414

⁷⁷ MPP 6 (1975) 220—221

⁷⁸ MPP 7 (1975) 218—220

⁷⁹ MPP 1 (1974) 23; 4(1974) 143—146

⁸⁰ MPP 6 (1975) 240

Na tym miejscu wypada wspomnieć tylko o niektórych znaczniejszych faktach, które miały wymiary pozadiecezjalne. Takim wydarzeniem była jubileuszowa pielgrzymka kapłanów pod przewodnictwem swego Pasterza do grobu Biskupa Męczennika, Patrona diecezji — św. Stanisława Szczepanowskiego w Krakowie. Podobnie jak inne imprezy religijne i ta została przez Ordynariusza dokładnie opracowana. Dnia 21.I.1974 r. zapowiedział ją duchowieństwu diecezjalnemu informując, że do tej pielgrzymki zaprosił biskupów i kapłanów J.Em. Kardynał Metropolita K. Wojtyła z racji 900-lecia pasterzowania Świętego na stolicy Biskupiej w Krakowie⁸¹. Pielgrzymka pomyślana była jako dzień skupienia kleru u Grobu Patrona diecezji w roku wigilijnym przed wielkim jubileuszem 900-lecia Kościoła Płockiego. Szczegółowe zarządzenie w sprawie jubileuszowej pielgrzymki duchowieństwa Kościoła Płockiego do katedry wawelskiej podpisał Ordynariusz 25.III.1974 r.

Pielgrzymka 123 kapłanów na czele z Arcypasterzem do grobu św. Stanisława w katedrze wawelskiej odbyła się w dniach 7—8.V.1974 r. Pielgrzymce przyswiecały następujące cele:

- 1) wola uczczenia św. Stanisława B.M. Patrona diecezji płockiej w 900 rocznicę pasterzowania na stolicy biskupiej w Krakowie,
- 2) modlitwa dziękczynna na zakończenie dziewiątego stulecia istnienia diecezji płockiej,
- 3) modlitwa błagalna o rychłą beatyfikację Królowej Jadwigi,
- 4) pragnienie uzyskania w katedrze wawelskiej odpustu Roku Świętego,
- 5) pogłębienie więzi historycznej i duchowej istniejącej między Kościołem Płockim i Krakowskim, przez nawiedzenie siostrzanej katedry wawelskiej, która jak katedra płocka kryje prochy polskich monarchów. Były to wyjątkowe przeżycia, które wywieźli kapłani diecezji płockiej z królewskiego Krakowa.⁸²

Mówiąc o pielgrzymkach duchowieństwa płockiego warto jeszcze zwrócić uwagę na dwie, które miały miejsce, mianowicie do Niepokalanowa i Częstochowy. Pragnąc uczcić, jak pisał Biskup Płocki w zarządzeniu z dnia 22.IX.1971 r., Boga przez przyczynę Niepokalanej i stawić sobie żywo przed oczy wzór współczesnego, gorliwego i świętego kapłana Sługę Bożego Ojca Maksymiliana Kolbego oraz mając na uwadze gorącą zachętę Prymasa Polski, kapłani Kościoła Płockiego wspólnie z biskupami udali się 8.X.1971 r. na pielgrzymkę do Niepokalanowa⁸³. W pielgrzymce, której przewodniczył Ordynariusz Diecezji wraz ze swoim Sufraganem uczestniczyło 200 księży. Była to, jak twierdzili Ojcowie Franciszkanie, największa pielgrzymka księży w porównaniu z innymi diecezjami. Celem modlitw było wyproszenie błogosławieństwa Bożego dla Synodu Biskupów i uświęcenie świata przez Maryję⁸⁴.

Drugą pielgrzymkę odbyło duchowieństwo diecezjalne w dniach 27—28.XI.1972 r. na Jasną Górę w Częstochowie. Informując o tym 18.X.1972 r. Pasterz pisał: „Podobnie jak kapłani wszystkich diecezji Polski udamy się na Jasną Górę, ażeby nawiedzić Matkę Kościoła, Narodu i naszą, dziękować

⁸¹ MPP 4 (1974) 141

⁸² MPP 6 (1974) 217—221

⁸³ MPP 9 (1974) 336—352

⁸⁴ MPP 1 (1972) 17—18

⁸⁵ MPP 2 (1972) 46—48

Jej za wstawiennictwo i przede wszystkim modlić się w intencjach Kościoła Powszechnego i Jego Głowy papieża Pawła VI oraz przedkładać potrzeby Kościoła płockiego. Nasza pielgrzymka do Jasnogórskiego sanktuarium ma mieć pomoc Kościołowi i Ojcu św. — to jest jej zasadniczym celem”⁸⁶. Całość nocnego czuwania przed cudownym obrazem Matki Boskiej wypadła zgodnie z uprzednimi ustaleniami. W pielgrzymce wzięło udział 180 księży. Z okazji tej pielgrzymki i czuwania na Jasnej Górze Biskup Płocki w imieniu własnym i zebranych kapłanów wysłał specjalne telegramy do Ojca św. i Prymasa Polski z zapewnieniem o stałej łączności i modlitewnej pamięci. Pielgrzymka ta stała się wielkim przeżyciem duchowym dla kapłanów, okazją do wewnętrznej odnowy i pogłębienia diecezjalnej wspólnoty kapłańskiej oraz mobilizacją sił do dalszej pracy dla Ludu Bożego. Kapłani nie ukrywając swego zadowolenia z udziału w pielgrzymce wyrażali chęć ponawiania tego rodzaju modlitewnych spotkań każdego roku⁸⁷.

Jeszcze raz duchowieństwo diecezjalne w dniach 3—4.IX.1977 r. pod przewodnictwem swego Arcypasterza uczestniczyło w pielgrzymce na Jasną Górę. Pielgrzymka została pomyślana jako dziękczynienie Kościoła Płockiego za Nawiedzenie diecezji przez łaskami słynącą Kopię Obrazu Jasnogórskiego, za 600-letnią obecność Maryi w Obrazie Jasnogórskim, za wielkiego Czciela Matki Bożej św. Stanisława Kostkę w 250-lecie kanonizacji i pokorna oraz gorąca prośba o dalszą opiekę i pomoc dla wkraczającej w dziesiąte stulecie diecezji płockiej⁸⁸. Zaproszenie do wzięcia udziału w tym spotkaniu z Matką Bożą skierował Ordynariusz do kapłanów, zakonów, seminariów duchownych i wszystkich wiernych⁸⁹. Dlatego też udział był znakomity. Wielotysięczna reprezentacja katolików świeckich, 130 kapłanów, 20 alumnów, kilkadziesiąt siostr zakonnych na czele z Arcypasterzem i Jego Biskupem Pomocniczym dokonywała swego: „Jestem przy Tobie, pamiętam, czuwam”⁹⁰.

Wydarzeniem niezwyklej miary w Kościele Polskim w odrodzonej Ojczyźnie jest trwająca od kilkunastu lat Peregrynacja, czyli wędrówka Kopii Cudownego Obrazu Matki Boskiej Jasnogórskiej z Częstochowy. Diecezja Płocka jako 23. z kolei diecezja w Polsce przeżywała Nawiedzenie wiernej Kopii Obrazu M. B. Częstochowskiej namalowanej przez prof. Leonarda Torwinda, poświęconej przez Ojca św. Piusa XII w Rzymie 14.V.1957 r. i od 8.IX. tegoż roku nawiedzającej poszczególne diecezje, parafie i kościoły w kraju. Nawiedzenie Obrazu w diecezji płockiej objęło łącznie 255 kościołów i kaplic w 24 dekanatach, w tym 245 kościołów parafialnych i rektorskich, 5 kościołów klasztornych i 5 kaplic. Nawiedzenie Obrazu przebiegało od 30.XI.1974 r. do 7.XI.1976 r. kolejno w 6 rejonach:

w rejonie ciechanowskim

- „ płońskim
- „ sierpeckim
- „ pułtuskim
- „ rypińskim
- „ płockim

⁸⁶ MPP 11 (1972) 339—341

⁸⁷ MPP 4 (1973) 160

⁸⁸ MPP 6 (1977) 217—219

⁸⁹ MPP 8 (1977) 290—291

⁹⁰ MPP 10 (1977) 390—395

Nawiedzenie Obrazu M. B. Częstochowskiej w diecezji to czas, w którym wszyscy wierni mają znaleźć się „przed łaskawym Obliczem Matki i Królowej, by złożyć Jej swe odnowione serca i zaczerpnąć siły do pracy nad odrodzeniem”. Nawiedzenie ma dopełnić dzieła Ślubów Jasnogórskich Narodu z 1956 r. i Wielkiej Nowenny przed Millennium, to jest uwolnienia z wad i grzechów oraz wprowadzenia na drogę cnoty i łaski. Przez Nawiedzenie Obrazu ma się dokonać rzeczywiste przyjście Maryi do całej rodziny diecezjalnej w sposób duchowy, szczególnie i niezwykle. Owocem tego przyjścia będzie wzrost wiary i odrodzenie religijno-moralne, umocnienie więzi duchowej z Kościołem, rozbudzenie ducha i aktywności apostołskiej wśród wiernych. Nawiedzenie jest również okazją do osobistego i wspólnego wyznawania Chrystusa przed ludźmi, manifestacją wiary w Boga, do ukazania jedności Kościoła, do oddania szczególnej czci N. M. Pannie jako Matce Chrystusa i Kościoła, Królowej Polski i Pani Jasnogórskiej.

Taki bardzo szczegółowy i treściwy materiał w postaci dokładnej instrukcji duszpasterskiej zatwierdzonej przez Ordynariusza 22.VI.1975 r. otrzymali do realizacji księża diecezji płockiej⁹¹. Planami swoimi, jak będzie wyglądała strona religijna w czasie Peregrynacji, podzielił się Biskup Płocki z Ojcem św. Pawłem VI w piśmie pt. „Przygotowanie do Nawiedzenia diecezji przez Matkę Bożą”, które wysłane zostało do Rzymu i czytane było w kościołach całej diecezji podczas nabożeństw⁹². Niedługo potem 22.X. 1975 r. wystosował Arcypasterz list pasterski na rozpoczęcie Nawiedzenia skierowany do całej diecezji, w którym zachęcał do gorliwego udziału w tym niezwykle spotkaniu⁹³.

Peregrynacja Obrazu rozpoczęła się w diecezji płockiej 30.XI.1975 r. w kościele klasztorным Ojców Pasjonistów w Przasnyszu. Obraz został przejęty od diecezji włocławskiej. W centralnym nabożeństwie inauguracyjnym wzięły udział Ks. Prymas oraz 18 biskupów, a także wyżsi przełożeni zakonów męskich i żeńskich, członkowie kapituł, około 200 księży z diecezji, 160 sióstr zakonnych i liczne delegacje wiernych, szczególnie z rejonu ciechanowskiego⁹⁴. Z okazji uroczystego rozpoczęcia Peregrynacji w diecezji płockiej na adres Biskupa Płockiego nadeszły liczne listy gratulacyjne i życzenia od biskupów polskich, a wśród nich od Kardynała Prymasa i kardynała Karola Wojtyły. Uroczystością w Przasnyszu z 30.XI.1975 r. diecezja płocka rozpoczęła jednocześnie wielką, ogólnodiecezjalną akcją duszpasterską, która trwała do 7.XI.1976 r. pod hasłem: „Maryjo, z Twoją pomocą ewangelizujemy Kościół Płocki”. W świetle tego zawołania cały Lud Boży Kościoła Płockiego pogłębiał swoją świadomość i wiedzę religijną, odradzał się moralnie, umacniał swoją jedność duchową z Kościołem Powszechnym, wyznawał i manifestował wiarę w Boga, kształtował postawę służebną i rozwijał działalność apostołską w duchu Ewangelii i na wzór Maryi oraz w poczuciu szczególnej wdzięczności względem Chrystusa i Matki Najświętszej za 900-letnią opiekę nad diecezją mazowiecką. Przez cały czas Nawiedzenia w parafii, gdzie był Obraz, był także i biskup; w tym wypadku praca ta została podzielona pomiędzy Biskupa Ordynariusza i jego Biskupa Pomocniczego J. E. dr. Jana Wosińskiego. Z racji Peregrynacji udzielali biskupi sakra-

⁹¹ MPP 11 (1975) 415—430

⁹² MPP 12 (1975) 443—449

⁹³ MPP 12 (1975) 450—455

⁹⁴ MPP 3 (1976) 91—100

mentu bierzmowania oraz zawsze w obfitości głosili mocne i serdeczne Słowo Boże.

Powoli trud peregrynacyjny kończył się. Dnia 3.IX.1975 r. Arcypasterz wydał zarządzenie w sprawie uroczystości zakończenia Nawiedzenia przez M. Bożą Kościoła Płockiego. We wstępie pisał: „Błogosławione w nadprzyrodzone owoce Nawiedzenie, które pogłębiło i ożywiło wiarę, stworzyło okazję do powszechnego i żywiłowego dania świadectwa o Jezusie Chrystusie przez rodzinę diecezjalną, stało się przyczyną nawróceń i powrotu do domu Ojca Niebieskiego wielu zbłąkanych i zagubionych w świecie, dobiega końca. Uroczystość zakończenia Peregrynacji winna stać się wielkim aktem miłości do Pani Jasnogórskiej, całej diecezji płockiej i podziękowań za tak owocne orędownictwo za nami Matki Bożej u swego Syna Jezusa Chrystusa”⁹⁵. Dnia 17.IX.1976 r. Biskup wydał list pasterski z racji zakończenia Nawiedzenia diecezji płockiej przez Matkę Najświętszą⁹⁶. Ukazał w nim w sposób teologiczny polską drogę przez Maryję do Jezusa, przypomniał, w jaki sposób Maryja ożywia i umacnia wiarę oraz podsumował owoce duchowe i zewnętrzne Peregrynacji na terenie diecezji. Uroczystości zakończenia, które rozpoczęły się w sobotę 6.XI. o godz. 17, miały miejsce w płockiej bazylice katedralnej. Brało w nich udział 26 biskupów polskich pod przewodnictwem kard. K. Wojtyły, 200 kapłanów, alumni obu seminariów, około 100 sióstr zakonnych, delegacje uczelni katolickich, KUL-u i ATK, oraz przedstawiciele wiernych ze wszystkich parafii diecezji.

Ogólnodiecezjalna, o wydzwiku ogólnopolskim uroczystość zakończenia Peregrynacji w Płocku miała przebieg sprawny i imponujący. Stało się tak dlatego, że została ona należycie zaplanowana i zorganizowana przez Biskupa Ordynariusza, współpracujący z Pasterzem Komitet Organizacyjny i Wykonawczy oraz osobiście zaangażowanych kapłanów i wiernych. Uroczystość kończąca Nawiedzenie dostarczyła Kościołowi Płockiemu niemało powodów do zadowolenia również z racji dobrej organizacji i sprawnego przebiegu akcji peregrynacyjnej w całej diecezji. Należy wyrazić ufność, że w dużej mierze chyba udało się zrealizować główny cel Peregrynacji zawarty w hasle diecezjalnym: „Maryjo, z Twoją pomocą ewangelizujemy Kościół Płocki”. Wiele parafii urzędują odtąd co roku w kościołach rocznicowe nabożeństwa peregrynacyjne z głębokim przeżyciem i zaangażowaniem wiernych oraz dobrymi skutkami, do czego zachęca gorąco Biskup Płocki⁹⁷.

Imprezami religijnymi, których diecezja płocka nie miała ani przed wojną 1939 r., ani po wojnie, były uroczystości koronacyjne cudownych obrazów Matki Boskiej w Czerwińsku, Oborach i Przasnyszu. Dzielać się tą radosną wiadomością z wiernymi dnia 19.V.1970 r., Biskup Płocki pisał: „Mając na uwadze naukę Soboru Watykańskiego II, wybitnie Maryjny charakter pobożności mazowieckiej, która dopomagała diecezji płockiej dochować w historii wierności Kościołowi, przykład Ojca św. Pawła VI i liczne zachęty Namiestnika Chrystusowego do gorącego nabożeństwa do Matki Chrystusowej oraz pamiętając, że Czerwińsk położony w sercu Mazowsza jest odwiecznym ośrodkiem powszechnej czci Maryi, w niedzielę 6.IX.1970 r. za zezwoleniem Stolicy Świętej ukoronujemy słynący obraz M. B. Czerwiń-

⁹⁵ MPP 11 (1976) 414—417

⁹⁶ MPP 11 (1976) 421—426

⁹⁷ MPP 3 (1977) 97—105

skiej”⁹⁸. W historii diecezji płockiej była to druga z kolei koronacja obrazu Maryjnego. Pierwszej dokonał bp Florian Płaskowski — sufragan chełmiński — 18.V.1755 r. w Skępem. Obraz M. B. Czerwińskiej pochodzący z początku XVII w. cieszy się wielkim szacunkiem Ludu Bożego. W 1648 r. obraz został uznany za cudowny. Od tego czasu natężyły się pielgrzymki do kościoła M. B. Pocieszenia w Czerwińsku. W naszych czasach kult odżył na nowo zwłaszcza, gdy Paweł VI podniósł tę świątynię w 1968 r. do godności bazyliki mniejszej. W uroczystościach koronacyjnych wziął udział Prymas Polski oraz 17 biskupów, przeszło 200 księży oraz liczne rzesze wiernych z różnych okolic. Bezpośrednim przygotowaniem dla wiernych całej diecezji był list pasterski Biskupa Ordynariusza szczegółowo informujący o obrazie, kulcie, a także zachęcający do gorącej miłości Maryi i Jej Syna⁹⁹.

Drugim miejscem, w którym Biskup Płocki dokonał koronacji, był klasztor Ojców Karmelitów w Oborach. W zarządzeniu dotyczącym tejże koronacji, wydanym 5.IV.1976 r., znajdujemy takie oświadczenie: „Ojciec Święty zezwolił na uroczystą koronację Piety w Oborach. Nałożenie koron papieskich jest pomyślane jako dziękczynienie za łaski upraszane przez Matkę Bolesną w ciągu stuleci dla Jej czcicieli z rejonu rypińskiego, za macierzyńską opiekę nad 900-letnią diecezją, jako gorąca i ufna prośba o pomoc i orędownictwo za Kościołem Płockim w dziesiątym stuleciu jego istnienia”¹⁰⁰. Dnia 1.VI.1976 r. wystosował Pasterz list w związku z koronacją Piety Oborskiej, w którym wyłożył naukę Kościoła o Maryi-Pośredniczce łask oraz podał wiele informacji na temat Piety¹⁰¹.

W niedzielę 18.VII.1976 r. odbyła się w Oborach koło Rypina radosna dla diecezji płockiej i zakonu karmelitów uroczystość koronacji łaskami słynącej Figury Matki Boskiej Bolesnej, oplakującej Jezusa Ukrzyżowanego, która znajduje się w głównym ołtarzu przyklasztornego i jednocześnie parafialnego kościoła karmelickiego. Uroczystościom przewodniczył Prymas Polski w towarzystwie wielu biskupów oraz przeszło 100 księży, kleryków, zakonnic i licznie zgromadzonych wiernych. Uroczystości koronacyjne w Oborach poprzedziły tygodniowe misje i nabożeństwa przygotowawcze. Zgromadzeni od kilku dni księża słuchali spowiedzi, a ojcowie karmelici przyjmowali pielgrzymki, które przybywały na uroczystość centralną.

Po uroczystości koronacyjnej zostało urządzone dziękczynne triduum modlitewne dla duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego oraz wiernych z rejonu rypińskiego. W maju 1976 r. w parafiach rejonu rypińskiego podczas nabożeństw maryjnych obowiązywały czytanki o Piecie Oborskiej, opracowane przez ojców karmelitów i rozprowadzane przez Kurię Diecezjalną. Z okazji uroczystości koronacyjnej w „Miesięczniku Pasterskim Płockim” ukazały się dwie obszernie publikacje o Piecie Oborskiej, pomyślane jako materiały duszpastersko-praktyczne do pogadanek i kazań na dzień 18.VII.¹⁰²

Koronacja Piety Oborskiej była pomyślana jako dziękczynienie za łaski uproszone przez Matkę Bożą Bolesną w ciągu stuleci dla Jej czcicieli — zwłaszcza z ziemi Oborskiej i za macierzyńską opiekę nad 900-letnią diecezją płocką. Przez tę koronację diecezja płocka wyznała manifestacyjnie wiarę

⁹⁸ MPP 5—7 (1970) 160—163

⁹⁹ MPP 9 (1970) 193—205; 210—212

¹⁰⁰ MPP 4 (1976) 145—148

¹⁰¹ MPP 8 (1976) 309—315

¹⁰² MPP 12 (1976) 453—461

w królewską godność Maryi i przeznaczenie każdego człowieka do Królestwa Bożego, ożywiła miłość i cześć do Matki Jezusa i Kościoła. Koronacja przyczyniła się do zjednoczenia wielu z Jezusem Eucharystycznym, poszerzyła zainteresowanie wiernych diecezji płockiej i Polski sanktuarium oborskim, klasztorem i życiem zakonnym karmelitów. Zapewne też wzmoże ruch pielgrzymkowy.

Trzecią z kolei koronacją, jaka miała miejsce za rządów obecnego Ordynariusza, była koronacja cudownego obrazu Matki Boskiej w kościele klasztornym Ojców Pasjonistów w Przasnyszu. Zarządzenie w sprawie koronacji, jak zwykle szczegółowe i bardzo praktyczne, wydał Ordynariusz 15.III. 1977 r.¹⁰³, zaś list pasterski przed koronacją Przasnyskiej Pani czytany był 11.IX. w kościołach całej diecezji¹⁰⁴. W zakończeniu tegoż listu czytamy: „Gorąco zapraszam na spotkanie z Jezusem Chrystusem i Matką Bożą w akcie koronacji u ojców pasjonistów w Przasnyszu. Uroczystość odbędzie się w niedzielę 18.IX.1977 r., przewodniczy Prymas Polski, który łaskawie wygłosi kazanie, przybędą zaproszeni biskupi z różnych stron Polski. Niech piękna uroczystość koronacyjna stanie się podziękowaniem za łaski jakie spływały na pokolenia czcicieli Maryi modlących się przed przasnyskim obrazem związanym ze św. Stanisławem Kostką i jego bratem Pawłem oraz gorącą prośbą o opiekę Matki Chrystusowej nad diecezją płocką, która wchodzi w dziesiąty wiek swego istnienia”.

Centralną uroczystością Maryjną w kościele Pasjonistów poprzedziły misje maryjne. W akcie koronacji nie uczestniczył Prymas Polski, który z powodu choroby nie mógł przybyć. Obecnych było 10 biskupów z różnych stron Polski¹⁰⁵. Koronacji dokonał Biskup Płocki w asyście dwóch innych biskupów współkoronatorów, a kazanie wygłosił bp dr Jan Mazur z Siedlec. Od poniedziałku 19.IX. rozpoczęło się triduum pokoronacyjne dla mężczyzn, kobiet i młodzieży.

Duże ożywienie religijne szczególnie wśród dzieci i młodzieży spowodowały przeżywane uroczystości ich patrona, św. Stanisława Kostki. A nadarzały się w diecezji ku temu niezwykle okazje. Pierwsza to 400-lecie śmierci św. Stanisława Kostki oraz 250-lecie jego kanonizacji. Dnia 11.III.1967 r. Ordynariusz wydał dekret powołujący do życia Komitet Wykonawczy Międzydiecezjalnych Uroczystości 400-lecia śmierci św. Stanisława Kostki¹⁰⁶. Drugi dekret z 20.VI.1967 r. podawał w szczegółach cały przebieg mających odbyć się uroczystości. W niedzielę 13.VIII. czytany był we wszystkich kościołach diecezji list pasterski Biskupa Ordynariusza przed międzydiecezjalną uroczystością¹⁰⁷. Przedstawiał w nim Pasterz postać świętego Ziomka jako wielkiego czciciela Maryi, wzorowego zakonnika, prawdziwego człowieka. Przypominał dwusetną rocznicę kanonizacji, jaką obchodziła diecezja w 1926 r. Zachęcał do odbywania pielgrzymek indywidualnych i zbiorowych do Rostkowa, Przasnysza, Drobina, Zakroczymia, a więc miejsc, z którymi Święty czy jego rodzina byli szczególnie blisko związani.

Międzydiecezjalna uroczystość ku czci św. Stanisława Kostki z racji 400-lecia śmierci odbyła się w niedzielę 20.VIII. w uroczystość odpustową,

¹⁰³ MPP 4 (1977) 139—142

¹⁰⁴ MPP 5 (1977) 292—297

¹⁰⁵ MPP 11 (1977) 423—434

¹⁰⁶ MPP 5—6 (1967) 128—129

¹⁰⁷ MPP 12 (1967) 276—281

która gromadzi co roku w Rostkowie tysiące wiernych. Miejszem było Rostkowo, gdzie Święty urodził się i spędził lata chłopięce¹⁰⁸. Uroczystościom przewodniczył kard. Stefan Wyszyński, Prymas Polski, przy udziale kard. K. Wojtyły oraz 28 biskupów. Dopisało licznie duchowieństwo i wierni w liczbie kilkudziesięciu tysięcy. W sobotę 28 księży biskupów celebrowało nabożeństwo wigilijne w różnych bardziej okazałych parafiach diecezji płockiej. Nic więc dziwnego, że po uroczystościach w Rostkowie Pasterz Diecezji dzieląc się wrażeniami religijnymi w liście skierowanym do wiernych informował: „Miło mi jest, Drodzy Diecezjanie, podzielić się z Wami tą cenną wiadomością, że Księża Biskupi powszechnie i spontanicznie wyrażali mi w niedzielę rano 20.VIII. uznanie za przebieg sobotnich nabożeństw, za piękną frekwencję, za umiejętność aktywnego uczestniczenia Ludu Bożego we Mszy św., za niezliczone Komunie św. rozdane wiernym, za dyscyplinowanie i sprawną organizację”. Uroczystości Stanisławowskie wydały także trwałe zewnętrzne owoce:

- 1) Ojciec św. Paweł VI ustanowił św. Stanisława Kostkę drugim głównym Patronem diecezji płockiej,
- 2) 20.VIII. Biskup Ordynariusz erygował w Rostkowie parafię,
- 3) odnowiona została Kaplica Kostków w farze przasnyskiej,
- 4) powstała nowa Litania do św. Stanisława K. i nowe modlitwy,
- 5) odnowiony został gruntownie kościół w Rostkowie¹⁰⁹.

Drugą uroczystością związaną także z postacią św. Stanisława Kostki była 250 rocznica jego kanonizacji. Już 16.XI.1976 r. Ordynariusz zarządził zebranie Kolegiów kapłańskich dla ustalenia programu spotkań z młodzieżą w związku z tą rocznicą, zaś 4.XII.1976 r. wydał zarządzenie w sprawie Roku Stanisławowego w diecezji płockiej¹¹⁰. Zdecydował, że uroczystości młodzieżowe odbędą się w 3 pionach: parafialnym, rejonowym i diecezjalnym. Jubileuszowe uroczystości parafialne odbywały się 13.XI. Poprzedzała je zwykle nowenna lub triduum. Każdy rejon zorganizował uroczystość rejonową, która skupiała duszpasterzy i młodzież tego rejonu. Wyznaczone były następujące terminy dla poszczególnych rejonów:

- 22.V. rejon rypiński w Oborach,
- 29.V. „ płoński w Czerwińsku,
- 5.VI. „ sierpecki w Sierpcu,
- 12.VI. „ płocki w Płocku,
- 19.VI. „ pułtuski w Różanie.

Ostatni akt Roku Stanisławowskiego odbył się w Rostkowie w sobotę 27.VIII. o godz. 10.00 z udziałem Biskupa Ordynariusza oraz Jego Biskupa Pomocniczego. Na ten ostatni zlot religijny zapraszał Biskup Płocki wszystkich młodych diecezjan słowami: „Czekam na Was, liczę na Was, gorąco zapraszam Was do Rostkowa”¹¹¹.

W uroczystości rostkowskiej wzięło udział 120 księży, 70 sióstr zakonnych oraz młodzież i spora grupa osób dorosłych. Na uroczystość centralną złożyły się 2 części: liturgiczna, jaką stanowiło dziękczynne nabożeństwo do św. Stanisława Kostki, i bogata akademie, która była hołdem czci i wdzięczności składanym swojemu Patronowi przez młodzież Mazowsza. Kazanie do

¹⁰⁸ MPP 10—11 (1967) 242—246

¹⁰⁹ MPP 3—5 (1968) 98—106; 12 (1967) 265—266; 271—272

¹¹⁰ MPP 12 (1976) 450; 2 (1977) 56—60; 220—223

¹¹¹ MPP 8 (1977) 288—289

zebranej młodzieży wygłosił biskup B. Sikorski. Młodzież licznie przystąpiła do Komunii św.

Dobrze się stało, że 250 rocznica kanonizacji św. Stanisława Kostki została zauważona, doceniona i tak uroczysto obchodzona przez cały Kościół Płocki, a zwłaszcza przez duchowieństwo i młodzież. Impuls do obchodów tej rocznicy dał J. E. Biskup dr Bogdan Sikorski, który im patronował osobiście przez cały Rok Stanisławowski. Jubileuszowe uroczystości cieszyły się dużą frekwencją młodzieży, radowały przykłądną i budującą postawą tej młodzieży, pomysłowością i pracowitością oraz twórczym zmysłem organizacyjno-wykonawczym kapłanów. W sumie okazały się wymowną i owocną akcją duszpastersko-katechetyczną. Ogarnęły wielu młodych ludzi — chłopców i dziewcząt, którzy poczuli się jedną wspólnotą religijną. Diecezja płocka wydała św. Stanisława i dlatego bardziej niż każda inna poczuwa się do obowiązku pamiętania o tym Świętym, do wyrażenia mu hołdu szczególnej czci, do błagania go o wstawiennictwo u Boga i do wiązania z Jego osobą, życiem i kultem wiele ważnych i podniosłych uroczystości diecezjalnych.

W związku z różnymi wielkimi wydarzeniami, jakie przez te 15 lat diecezja płocka przeżywała, Arcypasterz chciał te fakty jakoś szczególnie upamiętnić. Jednym z nich było podniesienie kolegiaty w Pułtusk do godności bazyliki mniejszej. Powiadamiając o tym wiernych Biskup pisał: „Pragnę poinformować Drogich Diecezjan, że papież Paweł VI na moją prośbę, popartą przez Prymasa Polski i Episkopat wyniósł Kościół Kolegiacki w Pułtusk do godności bazyliki. Tym aktem łaskawości Ojciec Święty chciał dodać blasku jubileuszowi 900-lecia diecezji płockiej i zaakcentować wielkie walory historyczne oraz artystyczne pułtuskiej świątyni. Wyniesiona do godności bazyliki, posiada głęboką więź z Papieżem i staje się w ten sposób w pewnym sensie kościołem papieskim. O duchowej łączności i więzach z Ojcem św. będą głośni emblematy papieskie wykute w kamieniu i umieszczone na frontonie kościoła”¹¹². Uroczystość publikacji papieskiego przywileju odbyła się w Pułtusk 21.IX.1975 r. w święto patrona kapituły kolegiackiej św. Mateusza¹¹³.

Wydźwięk duszpasterski, a nie tylko prestiżowy miały również uwieńczone sukcesem — starania Ordynariusza Płockiego u Prymasa Polski, aby kapituła kolegiacka pułtuska została powiększona w swoim składzie osobowym z 7 do 12 członków. W ten sposób usunięto krzywdę wyrządzoną w XIX wieku temu kolegium i przywrócono mu tradycyjne, historyczne, wielowiekowe wymiary. Uroczystość została przewidziana na niedzielę 22.IX.1968 r. w łączności z tradycyjnym odpustem św. Mateusza. Wydane 15.IX.1968 r. przez Biskupa zarządzenie ustalało cały porządek uroczystości. Sama uroczystość przygotowana była między innymi przez czytanie w kościołach listu biskupiego, wydanego na tę okoliczność. W swoim liście Biskup przedstawił wspaniałe tradycje historyczne tego biskupiego miasta oraz rolę kapituły kolegiackiej. Uroczystościom przewodniczył Prymas Polski, który wygłosił także okolicznościowe przemówienie¹¹⁴. W uroczystościach uczestniczyli licznie duchowni i rzesze wiernych zwłaszcza z rejonu pułtuskiego i przyległych.

¹¹² MPP 10 (1975) 370—374

¹¹³ MPP 2 (1976) 75—77

¹¹⁴ MPP 10 (1968) 207—213; 11—12 (1968) 271—275

Od czterech prawie lat w skali ogólnopolskiej trwa wielka akcja duszpastersko-apostolska, polecona przez Episkopat Polski, pod nazwą „600 lat wdzięczności dla Maryi za 600 lat obecności i opieki na Jasnej Górze” (1382—1982). Cały Kościół w Polsce przygotowuje się przez tę akcję do uroczystych obchodów jubileuszowych ku czci Matki Boskiej, Pani Jasno-górskiej, Królowej Polski w 1982 r. W przygotowaniach duchowych każdego roku bierze udział żywy także diecezja płocka ze swoim Biskupem na czele. Program duszpasterski, kaznodziejski, katechetyczny i apostolski uwzględniany jest pod kątem tej rocznicy. Na przeżywanie Wielkiego Jubileuszu Maryjnego diecezja chce być odnowiona w swoim obliczu religijno-moralnym i kościelno-społecznym. Dlatego prócz przewidzianych w parafiach działań pastoralnych są podejmowane także działania ogólnodiecezjalne, którym przewodzi Biskup Ordynariusz. W ramach tych działań odbywa się obecnie we wszystkich parafiach akcja „Nawiedzenia rodzin przez mały Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej”, jaki każda parafia otrzymała w stosownym czasie na Jasnej Górze wraz z innymi pomocami duszpasterskimi do prowadzenia tej akcji. Akcja przynosi duże owoce duchowe w życiu każdej rodziny, każdej parafii i całej diecezji. Wierni uczestniczą we Mszy św., odbywają spowiedź i Komunię św., żarliwie się modlą, jedną się między sobą, słowem uświęcają siebie i Kościół Płocki. Jubileuszowe pielgrzymki delegacji parafialnych, które miały miejsce jesienią 1978 r. na Jasną Górę z 250 parafii diecezji płockiej w ramach 24 pielgrzymek dekanalnych były bardzo udane. Ta akcja ogólnopolska stała się rzeczywiście własną, bardzo owocną akcją duszpasterską Diecezji i Jej Biskupa, który wydał specjalne „Zarządzenie w sprawie parafialnych pielgrzymek na Jasną Górę” i zadbał o jego wierne wykonanie¹¹⁵.

Z przeglądu tych najważniejszych, nie zaś wszystkich wydarzeń zbawczych i działań pastoralnych Biskupa Płockiego z lat 1964—1979 podejmowanych w zakresie misji uświęcania Ludu Bożego na Płockim Mazowszu widać wyraźnie, jak duży był wkład osobisty Ordynariusza, szczególnie organizacyjno-duszpasterski i administracyjno-apostolski, w dzieło budowania Królestwa Bożego w duszach powierzonych jego opiece kapłanów, osób zakonnych i świeckich, których nazywał Swoimi Diecezjanami. Taki też obraz Biskupa z minionego piętnastolecia pasterzowania przejdzie do historii płockiej diecezji, Biskupa — Szafarza Bożej Łaski i Stróża Życia Bożego w Płockiej Wspólnocie Diecezjalnej.

IV. KIEROWANIE WSPÓLNOTĄ DIECEZJALNĄ

W dekrecie Soboru Watykańskiego II o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele czytamy: „Diecezję stanowi część Ludu Bożego, powierzona pieczy pasterskiej biskupa i współpracujących z nim kapłanów, tak by trwając przy swym pasterzu i zgromadzona przez niego w Duchu Świętym przez Ewangelię i Eucharystię, tworzyła Kościół partykularny, w którym prawdziwie jest i działa jeden, święty, katolicki i apostolski Kościół Chrystusowy. Poszczególni biskupi, którym zlecono troskę o Kościół partykularny, sprawują w imię Pana pieczę duszpasterską nad swymi owcami, pod

¹¹⁵ MPP 6 (1978) 230—231

zwierzchnictwem papieża, jako ich właściwi, zwyczajni i bezpośredni pasterze"... „Do swoich zadań apostolskich winni się biskupi przykładać jako świadkowie Chrystusowi wobec wszystkich ludzi, troszcząc się nie tylko o tych, którzy idą już za Księciem pasterzy, lecz oddając się całym sercem także tym, którzy w jakikolwiek sposób zbczyli z drogi prawdy lub nie znają Ewangelii Chrystusowej oraz zbawczego miłosierdzia, ażeby w końcu wszyscy postępowali wedle »wszelkiej dobroci, sprawiedliwości i prawdy«" (Ef 5,9) ¹¹⁶.

„W wykonywaniu swych zadań Ojca i Pasterza niech biskupi będą pośród swoich, jako ci, co usługują, niech będą dobrymi pasterzami, znającymi swe owce i przez nie znanymi, prawdziwymi ojcami, wyróżniającymi się duchem miłości i troski względem wszystkich, tak że ich władzy pochodzącej od Boga wszyscy się z wdzięcznością poddają. Całą rodzinę swej trzody niech tak skupiają i urabiają, by wszyscy, świadomi swych obowiązków, żyli i działali we wspólnocie miłości. Szczególną miłością winni zawsze otaczać kapłanów, mając ich za synów i przyjaciół, ponieważ oni w swoim zakresie podejmują ich zadania i troski i spełniają je tak gorliwie w codziennych zabiegach. Toteż niech będą gotowi do ich wysłuchania, a przez zażyłe z nimi obcowanie niech usiłują rozwijać całokształt pracy duszpasterskiej w całej diecezji. Niech się troszczą o ich duchowy, intelektualny i materialny stan, by byli zdolni do świętego i pobożnego życia oraz do wiernego i owocnego spełniania swych posług" ¹¹⁷.

Biskupi winni mieć też rozeznanie potrzeb i warunków społecznych, w jakich żyją wierni, aby im tym łatwiej zaradzać. Powinni ogarnąć miłością Braci odłączonych i nieochrzczonych, wychowywać kapłanów i wiernych do wielkiej uprzejmości i miłości względem nich, udzielać poparcia ekumenizmowi rozumianemu zgodnie z myślą Kościoła, rozwijać różne formy apostołatu wśród wiernych, jak katechetyczne, misyjne, charytatywne, społeczne, rodzinne i inne mające w założeniach cele duszpasterskie, religijno-moralne, społeczne, kultowe, przystosowane do dzisiejszych warunków i wymagań. Wiernym powinni przyznać prawo czynnej współpracy w budowaniu Kościoła Bożego ¹¹⁸.

„By diecezja mogła osiągnąć swój właściwy cel, musi się w Ludzie Bożym, przynależnym do tej diecezji, ujawniać przejrzyste istota Kościoła, biskupi muszą w niej skutecznie wypełnić swoje pasterskie obowiązki, w końcu musi być możliwie jak najlepiej zapewnione posługiwanie prowadzące do zbawienia Ludu Bożego" ¹¹⁹.

W tym kierunku winna zmierzać troska biskupa, aby dobro duchowe i zbawienie ludzi było ocalone. Dlatego konieczne są starania biskupa o wystarczającą ilość wykwalifikowanego kleru, o odpowiednie urzędy, instytucje i dzieła apostolskie, o dobrych i gorliwych współpracowników w osobach kapłanów, zakonników i osób świeckich, o jedność całej Wspólnoty Diecezjalnej, która ma tworzyć jedną Rodzinę, scaloną przez wzajemną i nadprzyrodzoną miłość z biskupem jako Ojcem i Pasterzem oraz przez odpowiedzialną troskę o wspólne dobro ¹²⁰.

¹¹⁶ DB 11¹¹⁷ DB 16¹¹⁸ DB 16; 17¹¹⁹ DB 22¹²⁰ DB 23; 29; 30; 31; 32;

Diecezja więc stanowi Wspólnotę Chrystusową biskupa z kapłanami, osobami zakonnymi i wiernymi, w której zadania i odpowiedzialność są podzielone, rząd dusz jeden i cel wspólny. O tworzenie takiej wspólnoty, uporządkowanej i zdążającej do zbawienia wiecznego, powinien się troszczyć każdy biskup diecezjalny. W jaki sposób to czynił, w jakiej postaci i w jakim wymiarze Biskup Płocki, będzie przedmiotem rozważań tego właśnie punktu.

Diecezja płocka obejmuje 13 980 km² terytorium, rozciągającego się aktualnie na terenie 7 województw: płockiego, ciechanowskiego, warszawskiego, ostrołęckiego, toruńskiego, olsztyńskiego, włocławskiego. Posiada 337 miejsc kultu, licząc kościoły parafialne, filialne, zakonne i kaplice, 250 parafii, z których 19 erygował bp B. Sikorski, ok. 870 000 mieszkańców w tym ok. 170 000 rodzin, katolików ok. 840 000, w tym dzieci szkolnych ok. 150 000, młodzieży szkolnej ok. 50 000, osób nauczających religii 500, punktów katechetycznych ok. 1000, księży diecezjalnych ok. 470, zakonnych z braćmi ok. 80, siostr zakonnych ok. 510, kleryków i alumnów Seminarium Duchownego ok. 200, 2 Seminarium Duchowne, wyższe i niższe, 17 zgromadzeń zakonnych, w tym 6 męskich i 11 żeńskich, posiadających swoje domy na terenie diecezji, Kurię Diecezjalną z 4 wydziałami: Administracji ogólnej, Duszpasterskim, Katechetycznym, i Artystyczno-Budowlanym, Sąd Biskupi, własne Wydawnictwo Diecezjalne, Muzeum, Archiwum i Bibliotekę, Studium Soborowe, 2 Kapituły: Katedralną w Płocku i Kolegiacką w Pułtusku, 4 ukoronowane obrazy Maryjne w sanktuariach: Skępem, Czerwińsku, Oborach, Przasnyszu, 3 kościoły-bazyliki: w Płocku, Pułtusku i Czerwińsku, 6 rejonów, 24 dekanaty, dwóch patronów pierwszorzędnych — św. Stanisława B. M., św. Stanisława Kostkę W., jednego drugorzędnego świętego Andrzeja Bobolę M., miasta zaś Płocka — św. Zygmunta M. Parafii liczących ponad 5 tysięcy wiernych jest tylko 34, reszta ma poniżej tej liczby. Wiele parafii jest bardzo rozległych i małoludnych, zwłaszcza wiejskich, z których wierni mają daleko do kościoła parafialnego, żeby wypełnić konieczne praktyki religijne. Wszystkich miejscowości w diecezji jest ok. 3450, z czego odległych od kościoła w granicach 4—10 km ok. 2000. W tych wszystkich liczbach, instytucjach, wykazach, które stanowią ciało Kościoła Płockiego mieści się jego dusza, która to ciało ożywia i jednoczy w „jeden, święty, powszechny i apostołski Kościół”, któremu na imię Diecezja Płocka, i któremu od lat 15 przewodzi J. E. Bp dr B. Sikorski, Ordynariusz, z pomocą J. E. Bp dr Jana Wosińskiego, Sufragana¹²¹.

Biskup Ordynariusz, wyposażony w pełnię władzy kapłańskiej, ma także na terenie swojej diecezji władzę rządu, pasterzowania, kierowania, zarówno kapłanami, jak wiernymi, a w sprawach pastoralno-katechetycznych i kultowych również osobami zakonnymi. Jemu, jako Najwyższemu Przełożonemu Kościoła partykularnego podlegają wszystkie urzędy diecezjalne. Ordynariusz poprzez dobrze zorganizowany i funkcjonujący aparat administracyjno-duszpasterski może skutecznie oddziaływać na całość życia religijnego w diecezji. Odpowiednia troska biskupa o wysoki poziom religijno-kościelny i społeczno-moralny duchowieństwa i wiernych, o ich życie i działanie uporządkowane według wiary i obowiązującej dyscypliny decyduje

¹²¹ Diecezja Płocka — struktura personalno-administracyjna, Płock 1978, Rocznik i Statystyki diecezjalne z 1978 r.

o właściwym obliczu duchowym całej Wspólnoty diecezjalnej. Wśród różnych instytucji diecezjalnych, które mają pomagać biskupowi w wypełnianiu jego trudnych i odpowiedzialnych zadań Pasterza i Ojca, w duchu służby i miłości, organem najbliższym, przez który działa Pasterz Diecezji jest Kuria ze swoimi licznymi agendami. Kuria diecezjalna powinna być tak zorganizowana, aby była podatnym narzędziem dla Biskupa nie tylko w zarządzaniu diecezją, lecz również w wykonywaniu dzieł apostoelskich, a pracownicy tej instytucji, zarówno duchowni, jak zakonnicy i świeccy, winni być świadomi tego, że pomagają w pasterskiej posłudze biskupa¹²². Wiele bowiem zależy od właściwego doboru ludzi, przynależnych do tego urzędu biskupiego, od ich postawy życiowej, kwalifikacji i sposobu pracy. Dlatego w ciągu 15 lat pasterzowania obecnego Ordynariusza zachodziło wiele zmian personalnych i funkcyjnych pod tym względem. Wszystkie one były poddyktowane troską o dobro spraw, którym służą, a także warunkami, okolicznościami i możliwościami, w jakich znajdował się Kościół Płocki. Jednym z pierwszych aktów dotyczących modernizacji pracy organów kurialnych było utworzenie dnia 1.IX.1964 r. Diecezjalnej Komisji Duszpasterskiej¹²³, jako organu doradczego Wydziału Duszpasterskiego. Przewodnictwo w niej objął sam Ordynariusz wyznaczając swoich zastępców oraz powołując w skład 11 specjalistów z różnych dziedzin życia duszpasterskiego. Na posiedzeniach tej Komisji, jakie odbywały się wielokrotnie, omawiano różne sprawy, które potem odpowiednio opracowane były włączane w program duszpasterski i po zatwierdzeniu przez Arcypasterza realizowane w całej diecezji¹²⁴. Po kilku latach pracy dnia 3.III.1972 r., Biskup Ordynariusz zatwierdził „Tymczasowy Statut Rady Duszpasterskiej Diecezji Płockiej”, określając, że Rada ta jest organem doradczym Biskupa Płockiego. Do jej kompetencji należy studium problemów i zagadnień duszpasterskich, podejmowanie wniosków i przedkładanie biskupowi konkretnych projektów rozwiązywania tych spraw¹²⁵. W miarę upływu lat, rozszerzania się zakresu spraw, przynależnych Radzie, opierając się na dekrecie o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele, Motu Proprio „Ecclesiae Sanctae” i Tymczasowym Statucie Rady Duszpasterskiej, Biskup Ordynariusz powołał 4.X.1972 r. na okres 5 lat Diecezjalną Radę Duszpasterską. W jej skład weszli członkowie z mocy piastowanych urzędów i z nominacji Ordynariusza zarówno spośród kapłanów, jak osób zakonnych i świeckich. Uczestniczą oni zazwyczaj w dorocznych obradach najważniejszych Kolegiów Kapłańskich diecezji i stosownie do potrzeb, służąc Pasterzowi swoją radą i pomocą w różnych sprawach. Od 1971 r. działa, najpierw tymczasowo i doraźnie, drugie ważne Kolegium posoborowe w diecezji, mianowicie Rada Prezbiterów. Na posiedzeniach tej Rady, zwoływanych wedle potrzeby przez Ordynariusza, rozpatrywane były ważne sprawy diecezjalne dotyczące życia i posługiwania kapłańskiego, jak dokument Kongregacji d/s Duchowieństwa „Ratio fundamentalis institutionis Sacerdotalis” oraz szereg pilnych spraw bieżących, jak problem trzeźwości, nowego katechizmu diecezjalnego itp.¹²⁶. Dnia 26.II.1972 r. Biskup podpisał Tymczasowy Statut Rady Kapłańskiej Diecezji Płockiej. Określił w nim, że Rada

¹²² DB 27; MPP 3 (1976) 87—88

¹²³ MPP 10—11 (1964) 235—236

¹²⁴ MPP 3—4 (1969) 89—90; 4 (1970) 96—97

¹²⁵ MPP 6 (1972) 136—138

¹²⁶ MPP 7—9 (1971) 211; 279—280

Kapłańska stanowi reprezentację duchowieństwa i jest organem doradczym Ordynariusza w zarządzaniu diecezją, rozpatruje kwestie przedłożone jej przez biskupa lub przynajmniej zaaprobowane przez niego, głównie z dziedziny życia i posługi kapłanów, uświęcania wiernych, nauczania, ogólnego zarządzania diecezją. W skład Rady wchodzi duchowni z urzędu, nominacji i z wyboru po zatwierdzeniu przez biskupa¹²⁷. W oparciu o prawo Kościoła po Soborze Watykańskim II Biskup Ordynariusz w dniu 17.XII.1972 r. powołał do życia bardziej stabilną w swoim składzie Radę Kapłańską Diecezji Płockiej¹²⁸. Te dwa Kolegia posoborowe szczególnie w połączeniu z księżmi dziekanami i dekanalnymi wizytatorami religii najczęściej uczestniczą w obradach, odbywających się pod przewodnictwem Ordynariusza Diecezji w Płocku dla rozpatrywania ważniejszych spraw ogólnodiecezjalnych. Dla usprawnienia działalności zwłaszcza wtedy, kiedy dość szybko trzeba podjąć wiążące decyzje, w oparciu o pilne potrzeby diecezjalne, przy uwzględnieniu wytworzonej praktyki, Biskup Płocki powołał 28.II.1976 r. do istnienia Radę Główną Księży Kurialnych. Do Rady tej należą: Wikariusze Generalni, Oficjał Sądu Biskupiego, Kanclerz Kurii Diecezjalnej, Dyrektorzy Wydziałów Duszpasterskiego i Katechetycznego, Diecezjalny Duszpasterz Rodzin i Kapelan Biskupa Ordynariusza¹²⁹.

Cały szereg spraw związanych z duszpasterstwem specjalistycznym w diecezji znalazło swoje właściwe rozwiązanie przez powołanie odpowiednich Komisji i Referatów, przyporządkowanych najczęściej Wydziałowi Duszpasterskiemu Kurii, które zgodnie z dyrektywami Ordynariusza i nominacjami prowadzą działalność. I tak dekretem z dnia 29.II.1968 r. została utworzona Diecezjalna Komisja Liturgiczna, która troszczy się, aby liturgia wyływająca z wykonywania kapłańskiego urzędu Jezusa Chrystusa sprawowana była zgodnie ze wszystkimi obowiązującymi przepisami Kościoła. Wiele zadań specjalnych przypadło tej Komisji w udziale zwłaszcza po Soborze Watykańskim II, gdy trzeba było wcielać w życie diecezji zasady odnowionej liturgii zarówno przy sprawowaniu Ofiary Mszy św., jak też sakramentów św. i sakramentaliów.

Nieodzowną i integralną częścią uroczystej liturgii jest muzyka i śpiew. Tradycja muzyczna całego Kościoła stanowi skarbiec nieocenionej wartości. Sprawami tymi na terenie diecezji zajmuje się powołana 29.II.1968 r. Diecezjalna Komisja Muzyki Kościelnej¹³⁰. W porozumieniu z tą Komisją od 6.X.1971 r. zaczęło działać bardzo owocnie Diecezjalne Studium Muzyków Kościelnych, którzy na odpowiednich wykładach i ćwiczeniach, organizowanych przez tę Komisję i Referat d/s Organistowskich Kurii zdobywają i podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe i duszpastersko-liturgiczne do pracy organistowskiej w parafiach¹³¹. Nadto wszyscy organiści zobowiązani są do udziału w dorocznych rekolekcjach, łączonych ze szkoleniem fachowym, odbywających się zazwyczaj podczas wakacji letnich w Zakroczymiu i Przasnyszu, które zwykle zaszczycą swoją obecnością, celebrawą i przemówieniem Arcypasterz Diecezji. Ćwiczenia te podnoszą ich poziom duchowy, kościelny i zawodowy. Specjalna Komisja Diecezjalna do Spraw Organistowskich po-

¹²⁷ MPP 6 (1972) 132—135

¹²⁸ MPP 5 (1973) 186—187

¹²⁹ MPP 4 (1976) 139—140

¹³⁰ MPP 9—10 (1968) 201—202

¹³¹ MPP 5 (1972) 112

wołana przez Biskupa spośród kapłanów i organistów zajęła się opracowaniem nowego regulaminu dla organistów, porządkującego ich sprawy bytowe, zawodowe, zaangażowanie duszpasterskie i katechetyczne.

Ze względu na niezwykle ruch remontowo-budowlany w diecezji dużo pracy ma Diecezjalna Komisja Sztuki Kościelnej, którą Ordynariusz utworzył 29.II.1968. Uległa ona pewnym zmianom, kiedy 10.X.1970 r. Arcypasterz powołał Diecezjalną Komisję Artystyczno-Budowlaną, która zajmuje się sprawami remontowo-budowlanymi i artystycznymi również pod kątem potrzeb liturgicznych, duszpasterskich i katechetycznych¹³².

Dla ogarnięcia ważnych spraw misyjnych i ekumenicznych w diecezji, które w okresie posoborowym przybrały wyraźnie na znaczeniu, Biskup Ordynariusz utworzył 30.IX.1969 r. Diecezjalną Komisję Misyjną i Komisję Ekumeniczną, pozostające pod przewodnictwem biskupa dr. J. Wosińskiego, jako Wikariusza biskupiego do tych spraw. Obydwie Komisje ze względu na swoją aktualność prowadzą ożywioną działalność, służąc duszpasterzom parafialnym odpowiednimi wskazaniem, pomocami i materiałami do pracy. Nadto działają w tym zakresie: Dyrektor diecezjalny d/s misyjnych i Referent diecezjalny d/s ekumenicznych oraz referenci w 24 dekanatach¹³³.

Z dniem 16.X.1973 r. Biskup Ordynariusz powołał do życia Diecezjalną Komisję Bratniej Pomocy Kapłańskiej, która w myśl wskazań soborowych zajmuje się opieką nad starszymi i chorymi kapłanami diecezji¹³⁴.

Jeśli chodzi o działalność administracyjno-duszpasterską dotyczącą bezpośrednio terenu płockiej diecezji Pasterz dokonał dekretem z dnia 2.VII.1964 r. pewnych korekt w sieci dekanalnej. Zmiany te, podyktowane głównie bieżącymi potrzebami duszpasterskimi, polegały na utworzeniu nowych dekanatów bądź przeniesieniu niektórych parafii do innych, dogodniejszych w komunikacji i obsłudze dekanatów¹³⁵.

Mając też na uwadze w pierwszym rzędzie względy duszpasterskie, a dopiero administracyjne oraz pewne analogie historyczne, wysłuchawszy przychylniej dla sprawy opinii Rady Prezbiterów dnia 18.XII.1969 r. Arcypasterz powołał do życia 6 dekanatów rejonowych z siedzibami dziekańskimi w Płocku, Ciechanowie, Płońsku, Pułtusk, Rypinie, Sierpcu. Dekanat rejonowy w Płocku objął dekanaty: płocki, gąbiński, gostyniński, bodzanowski, dobrzyński n/Wisłą. Dekanat rejonowy w Ciechanowie objął dekanaty: ciechanowski, chorzelski, mławski, przasnyski. Dekanat rejonowy w Płońsku objął dekanaty: płoński, zakroczymski, wyszogrodzki, nasielski. Dekanat rejonowy w Pułtusk objął dekanaty: pułtuski, makowski, różański, wyszkowski. Dekanat rejonowy w Rypinie objął dekanaty: rypiński, dobrzyński n/Drwęca, żuromiński. Dekanat rejonowy w Sierpcu objął dekanaty: sierpecki, strzegowski, bielski, raciański.

W ramach dekanatów rejonowych organizuje się i wykonuje przede wszystkim specjalną i specjalistyczną pracę duszpasterską poprzez pozostających w ścisłej łączności i zależności od Wydziału Duszpasterskiego Kurii referentów rejonowych do spraw: liturgicznych, trzeźwościowych, służby ołtarza, powołań kapłańskich, młodzieżowych, głuchoniemych, rodzin i innych wedle określenia Władzy Diecezjalnej. Referenci rejonowi działają pod

¹³² MPP 1—3 (1971) 72

¹³³ MPP 10—12 (1969) 261

¹³⁴ MPP 12 (1973) 4^o8

¹³⁵ MPP 8—9 (1964) 201—202

kierunkiem dziekanów rejonowych, ale i w oparciu o wszystkich dziekanów dekanatu rejonowego¹³⁶. W dekanatach rejonowych odbywają się określone przez Władzę Diecezjalną akcje pastoralne o szerszym zakresie terytorialnym, szkolenia, wybory, pielgrzymki i inne wywołane religijnymi potrzebami. Przewodniczy im z urzędu dziekan rejonowy, wspierany przez wicedziekana. Dziekan jest głównym organizatorem i koordynatorem zaplanowanych akcji, odpowiedzialnym też za ich właściwą realizację.

Kolegium, które często i w różnych sprawach wzywane jest do pomocy przez Ordynariusza, to Kolegium 24 Księża Dziekanów. Są oni przedstawicielami Biskupa na określonych terenach dekanalnych również w sprawach duszpasterskich, stąd ich częsty kontakt zarówno z terenem, jak i z Centralą Diecezjalną.

Od kilkunastu lat przyjął się zwyczaj, że doroczne kongregacje dziekańskie odbywają się w styczniu z racji rocznicy prekonizacji Biskupa na stolicę płocką i rozważają wtedy ważne sprawy ogólnodiecezjalne, ogólnopolskie, ogólnokościelne. Nie jest to jednak jedyny ich udział i kontakt z Biskupem. W różnych terminach zwoływani są przez Ordynariusza dla otrzymania odpowiednich dyrektyw i materiałów pomocniczych od Centrali Diecezjalnej oraz przekazywania ich duszpasterzom w parafiach.

Księża dziekani biorą zwykle udział w pracach ważniejszych diecezji, w rozwiązywaniu spraw duszpasterskich i katechetycznych dekanatu i poszczególnych parafii¹³⁷. W niektórych pracach dziekanów zastępują, wspomagają, wyręczają i współpracują z nimi wicedziekani jako dekanalni referenci d/s charytatywnych, wizytatorzy religii, jako referenci dekanalni d/s duszpasterstwa rodzin, ojcowie duchowni jako referenci dekanalni d/s powołań duchownych, referenci misyjni, referenci d/s seminaryjnych, referenci d/s Bratniej Pomocy Kapłańskiej. Wszyscy oni pełnią rolę współpracowników i pomocników Biskupa Ordynariusza w kierowaniu pasterskim diecezją na powierzonym sobie odcinku pracy. Poza wieloma nowymi elementami, które nieustannie się pojawiają w administracji i duszpasterstwie diecezjalnym zależnie od potrzeb i okoliczności, jako coś stałego od 1970 r. przyjęło się ogłaszanie przez Ordynariusza Diecezji corocznego zarządzenia w sprawie niektórych ważnych czynności i wydarzeń w diecezji. Stanowi ono jakby kalendarz najważniejszych zaplanowanych aktów i akcji głównie pastoralnych Biskupa Płockiego, takich jak termin i miejsce bierzmowania, święceń kapłańskich, dni sanktuaryjnych, wizyt i relacji sprawozdawczych, rekolekcji kapłańskich, wizytacji pasterskich i innych spraw aktualnie przeżywanych przez diecezję. Zarządzenia te są wynikiem konsultacji, obrad, ustaleń, sugestii różnych kolegiów kapłańskich, Rady Duszpasterskiej oraz przede wszystkim ogromnej inwencji i inicjatywy, niezwykłej pracowitości i systematyczności, wielkiemu porządkowi i ładowi, z jakim Ordynariusz sprawuje swoje biskupie posługiwanie. Bogaty rodzaj działalności pastoralno-katechetycznej Biskupa Płockiego znajduje swoje odbicie szczególnie w wykazie tzw. „Czynności Arcypasterskich” zamieszczanych drukiem w „Miesięczniku Pasterskim Płockim”.

Nad całokształtem spraw duszpasterskich i katechetycznych w diecezji czuwa Biskup Ordynariusz poprzez powołane do życia i działania Wydziały: Duszpasterski i Katechetyczny z dyrektorami, sekretariatami, licznymi Ko-

¹³⁶ MPP 1—3 (1970) 50

¹³⁷ MPP 4—5 (1965) 115; 3—4 (1966) 93—94;

misjami, Radami, Zespołami i Referatami działającymi w zależności od Biskupa i Wikariusza Generalnego¹³⁸.

Biskup Płocki, mając na uwadze odpowiednie postanowienia i wskazania Soboru Watykańskiego II, Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski i odnośnych Komisji Episkopatu, po wysłuchaniu opinii duchowieństwa, księży kurialnych i Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej na konferencji w dniu 25.II.1970 r., wydał ważny „Dekret o organizacji duszpasterstwa specjalistycznego” w diecezji mazowieckiej, który podpisał 14.X.1970 r.¹³⁹. Dekret wszedł w życie z dniem 1.XI.1970 r.

W dekreście tym określił dokładnie rodzaje i formy tego duszpasterstwa, funkcje i sposób pracy mianowanych Komisji diecezjalnych, referentów diecezjalnych, rejonowych i dekanalnych, których mianuje Biskup i którzy działają w łączności, zależności i w oparciu o Wydział Duszpasterski Kurii Diecezjalnej. Wydział Duszpasterski został zobowiązany do organizowania spotkań tych Komisji i referentów, troski o ich szkolenie w oparciu o wytyczne różnych Komisji Episkopatu i Duszpasterstwa Krajowego. Na mocy tego dekretu duszpasterstwo specjalistyczne w skali diecezjalnej zaczęły organizować i nim kierować Komisje Diecezjalne: Misyjna, Maryjno-Sanktuarajna, Ekumeniczna, Środków Społecznego Przekazu oraz Referenci Diecezjalni Duszpasterstwa: akademickiego, inteligencji katolickiej, głuchoniemych i niewidomych, liturgicznego, rodzin, służby zdrowia, trzeźwości, wczasowo-turystycznego, mężczyzn i kobiet, młodzieży męskiej i żeńskiej, nauczycieli, ministrantów i scholi liturgicznych, dobroczynności, powołań kapłańskich, misyjnego, duszpasterzy, katechetycznego. Referenci działali na szczeblu diecezjalnym, rejonowym i dekanalnym w 6 rejonach i 24 dekanatach diecezji.

Dekret w swoim szerokim ujęciu wychodził naprzeciw postulatowi Kościoła naszych czasów i poza tradycyjne schematy: diecezja, parafia, kuria, seminarium, stwarzając kapłanom możliwości i konieczność podejmowania specjalistycznej pracy duszpasterskiej także w granicach dekanatu, rejonu, diecezji i kraju. Zachowuje on swoją aktualność do dziś, choć w nieco zmienionej postaci, ponieważ życie ogólnokościelne, ogólnopolskie i diecezjalne stale się rozwija i wymaga ustawicznych przystosowań do nowych warunków, okoliczności i potrzeb. Biskup Płocki uwzględnia te zmiany i poprzez nowe nominacje, zarządzenia, dyrektywy usprawnia również działalność poszczególnych Komisji, Referatów, Rad i Zespołów, które powołuje i reorganizuje. Działalność poszczególnych, niekiedy bardzo aktywnych agend duszpasterskich wymagałaby dłuższego omówienia, ale to przekraczałoby ramy niniejszego opracowania. Tutaj warto jedynie wspomnieć, że każdy dział duszpasterstwa specjalistycznego w diecezji ma na swoim koncie prace, które potwierdzają użyteczność i celowość jego istnienia.

Z wielu ważniejszych gałęzi tego duszpasterstwa referenci składają na piśmie lub ustnie roczne sprawozdania ze swojej działalności i stanu pracy w poszczególnych rejonach i dekanatach Biskupowi Ordynariuszowi oraz Wydziałowi Duszpasterskiemu Kurii. Wiele innych prac zauważa Biskup podczas wizytacji kanonicznych parafii. Wizytacje kanoniczne parafii, prowadzone przez obecnego Biskupa Ordynariusza od lat 15, posiadają w olbrzymiej części charakter pastoralno-katechetyczny. Dotyczą one badania sytu-

¹³⁸ Diecezja Płocka, Płock 1978, 38—40; MPP 3 (1976) 87—88

¹³⁹ Okólnik Kurii Diecezjalnej Płockiej 31 ((1970) 201—203

acji historycznej i aktualnej parafii, personalnej, religijno-duszpasterskiej, religijno-społecznej, katechetyczno-duszpasterskiej, administracyjno-materialnej, dociekają szczegółowo osiągnięć i braków i podają szczegółowe zalecenia wizytacyjne do wykonania w specjalnym dekreście wizytacyjnym. Rządca parafii obowiązany jest dostarczyć Kurii wymagane przez Biskupa sprawozdanie na piśmie ze stanu przedwizytacyjnego swojej parafii według obszernego formularza otrzymanego z Kurii, a ponadto złożyć wobec Biskupa-Wizytatora i parafian ustną relację z aktualnego stanu duchowego i materialnego parafii w dniu ingresu. Reszty dopełnia przy bezpośrednim oglądzie parafii w czasie wizytacji pasterskiej i rozmowy z Biskupem.

Pierwszą wizytację kanoniczną na terenie diecezji płockiej przeprowadził Biskup dr B. Sikorski w parafiach dekanatu gostynińskiego w maju 1964 r., na zakończenie zaś swojego piętnastolecia w październiku 1978 r. w parafiach dekanatu strzegowskiego. W ciągu tych 15 lat Biskup Ordynariusz przeprowadził osobiście ok. 370 wizytacji kanonicznych parafii, wizytując zwykle co roku po 3 dekanaty. Dekrety wizytacyjne Biskupa Płockiego są bardzo obszerne i wnikliwe, dostarczając w ten sposób bogatego materiału źródłowego do poznania działalności samego Biskupa oraz stanu religijnego parafii, dekanatu i diecezji¹⁴⁰.

Dla lepszego poznawania terenu swojej diecezji i wiernych, kapłanów i zakonów oraz umacniania więzów duchowych z nimi, Biskup Ordynariusz nawiedza często różne parafie i kaplice zakonne z posługą pasterską — celebrawą Mszy św., Słowem Bożym, sakramentem bierzmowania, nabożeństwem odpustowym i w ten sposób ożywia kontakty pasterskie i ojcowskie z całym Kościołem Diecezjalnym. Zwykle wierni odbywają wówczas spowiedź i Komunię św., odnawiają swoją więź z kościołem parafialnym, łączą się ściślej w jedną wspólnotę parafialną, dekanalną i diecezjalną. Spotkaniom tym, jakich w ciągu każdego roku jest kilkadziesiąt, towarzyszy nierzadko okolicznościowa akademія religijna, w której dzieci, młodzież i dorośli wyrażają swoją wiarę i miłość do Boga, zaufanie do Kościoła i przywiązanie do Arcypasterza oraz kapłanów. Wiele jest na ten temat wzmianek i opisów w „Miesięczniku Pasterskim Płockim” i Okólniku Kurii Diecezjalnej. W ramach swojej szerokiej działalności pastoralnej Biskup Płocki zauważa także zgromadzenia zakonne męskie i żeńskie, które mają swoje domy generalne czy przyporządkowane na terenie diecezji mazowieckiej, pomagają kapłanom w pracy duszpasterskiej, katechetycznej, rekolekcyjnej, charytatywnej, specjalistycznej. „Wszyscy zakonnicy, wyjęci i niewyjęci, podlegają władzy Ordynariusza miejscowych w tym, co dotyczy sprawowania publicznego kultu Bożego, duszpasterstwa, podawania ludowi świętej nauki, religijnego i moralnego wychowania wiernych, zwłaszcza dzieci, katechetycznego nauczania i liturgicznego urabiania”¹⁴¹.

W diecezji płockiej posiada swoje domy 6 męskich zgromadzeń, tj. Karmelici w Oborach, Kapucyni w Zakroczymiu, Bernardyni w Skępem, Franciszkanie w Wyszogrodzie, Pasjoniści w Przasnyszu, Salezianie w Płocku, Czerwińsku i Jaciążku. Niektóre z nich obsługują również przydzielone sobie parafie, jak w Oborach, Skępem, Płocku i Czerwińsku. Żeńskie zgromadzenia, których jest 11, mają swoje domy: Kapucynki w Przasnyszu, Benedykt-

¹⁴⁰ MPP 3 (1949) 76—84; 4—5 (1965) 108

¹⁴¹ DB 35

tyнки w Sierpcu, Magdalenki w Białej i Płocku, Pasjonistki, Służki, Szarytki w Płocku i liczne w terenie, Zmartwychwstanki w Mocarzewie, Misjonarki w Ratowie i terenie, Rodziny Maryi w Brańszczyku n/B, Albertynki w Krubinie, Wspomożycielki Dusz Czyścowych w Zakrocymiu. Biskup sprawuje nad nimi wszystkimi swoją opiekę pasterską, nawiedza ich domy, celebrytuje i głosi Słowo Boże, zarządza w diecezji modły o nowe powołania zakonne, o beatyfikację ich Sług Bożych, udziela wskazań i błogosławieństwa. Za 15-letnich rządów Biskupa Ordynariusza w diecezji płockiej miały miejsce wielkie uroczystości jubileuszowe niektórych zgromadzeń zakonnych, przeżyte również z dużym pożytkiem duszpasterskim przez kapłanów i wiernych i przy znacznym zaangażowaniu osobistym Arcypasterza. Należały do nich jubileusze: 50-lecia istnienia Sióstr Pasjonistek w Płocku (1918—1968), 50-lecia pobytu Salezjanów w Czerwińsku (1924—1974), 100-lecia powstania bezhabitowych zgromadzeń zakonnych założonych przez Ojca Honorata Koźmińskiego (1874—1974) w Zakrocymiu, 50-lecia pobytu Sióstr Misjonarek w Ratowie (1925—1975), 750-lecia śmierci św. Franciszka z Asyżu (1226—1976), przeżywanego w Skępem, Zakrocymiu i Niepokalanowie, 100-lecia istnienia Sióstr Służek N. M. P. Niepokalaniej w Płocku (1878—1978). Jubileusze te czciła cała diecezja płocka pod przewodnictwem swojego Arcypasterza, który ją powiadamiał listami pasterskimi i komunikatami, zapraszał do modlitwy, spowiedzi i Komunii św. oraz do bezpośredniego udziału. Niektóre z tych uroczystości były obchodzone przy udziale Kardynała Prymasa i zaproszonych biskupów. Opisy uroczystości znajdują się w „Miesięczniku Pasterskim Płockim” z lat rocznicowych.

Biskup Płocki więc na różnych odcinkach życia diecezjalnego troszczył się po ojcowsku i pastersku o wartość Rodziny Diecezjalnej. Niewątpliwie udział osobisty Biskupa w Soborze Watykańskim II¹⁴², który miał charakter wybitnie duszpasterski i kolegialny, wprowadzania postanowień i ducha Soboru w życie diecezji¹⁴³, działalność biskupia w okresie trzech wspaniałych pontyfikatów — Pawła VI, Jana Pawła I i Jana Pawła II, trzy urzędowe wizyty kanoniczne w Rzymie w latach 1969, 1973, 1977¹⁴⁴, nastawienie na służbę w miłości, z jakim obejmował w posiadanie diecezję, zaowocowało w jego pasterskiej i ojcowskiej posłudze na Ziemi Płockiej.

Nic przeto dziwnego, że cały Kościół Płocki obchodził co roku uroczystości dzień imienin i rocznicę prekonizacji swojego Arcypasterza na biskupstwo płockie, czy też inne ważniejsze daty z Jego życia, jak miało to miejsce dnia 12 kwietnia 1970 r. z okazji srebrnego jubileuszu kapłaństwa, w którym wzięli udział: J. Em. Ksiądz Kardynał Stefan Wyszyński, Prymas Polski, kilkunastu biskupów, delegacje uczelni katolickich KUL-u i ATK w Warszawie, rodziny zakonne, duchowieństwo i Lud Boży diecezji mazowieckiej¹⁴⁵.

Nic też dziwnego, że Diecezja Płocka stawiała się duchowo i fizycznie w bazylice-katedrze i w kościołach parafialnych oraz kaplicach zakonnych w niedzielę 21.I.1979 r. pod przewodnictwem swoich kapłanów, aby w sposób niezwykle uroczysty i godny uczcić swojego od lat 15 Biskupa Ordyna-

¹⁴² MPP 10—11 (1964) 239—247; 1—2 (1966) 41

¹⁴³ MPP 5—6 (1966) 135—139; 3—4—5 (1968) 113—114; 11 (1973) 431—432; 159—160; 8 (1974) 290—292

¹⁴⁴ MPP 5—9 (1969) 135—144; 3 (1974) 96—100; 5 (1978) 177—187

¹⁴⁵ MPP 4 (1970) 75—93

riusza jako Najwyższego Nauczyciela, Kapłana i Pasterza w Diecezjalnym Kościele Płockim, dziękować Bogu za Jego Osobę i działalność i prosić o liczne i skuteczne łaski dla Jubilatów na dalsze owocne biskupowanie.

ZAKOŃCZENIE

Przez działalność pastoralno-katechetyczną Biskupa Diecezjalnego trzeba rozumieć wszelką Jego aktywność, którą przejawia bezpośrednio czy pośrednio w realizacji zbawczych wydarzeń i ewangelizacyjnych zadań Kościoła Chrystusowego na terenie swojej Diecezji. Te wydarzenia i zadania wypowiadają się ustawicznie w konkretnej trosce Biskupa o pomnażanie chwały Bożej, uświęcanie ludzi i budowanie Wspólnoty kościelnej.

W niniejszym artykule starano się ukazać Biskupa Płockiego jako Pasterza, który naucza, uświęca, kieruje powierzonym sobie Ludem Bożym.

Przedstawiony materiał dotyczący piętnastoletniej działalności pastoralno-katechetycznej Biskupa Bogdana Sikorskiego w Diecezji Płockiej ukazuje, że była ona bogata i różnorodna.

Sprzyjały temu również okoliczności zewnętrzne oraz wydarzenia, które dotyczyły całego Kościoła, jak Sobór Watykański II i Rok Święty, bądź Kościoła w Polsce, jak Millennium i Peregrynacja, bądź też Kościoła lokalnego, jak Jubileusz 900-lecia Diecezji i uroczystości związane ze świętym Stanisławem Kostką.

Oprócz tego ujawniona została cała gama pomysłowości i troski pastoralno-katechetycznej, jaką Ordynariusz Płocki przejawiał w zależności od potrzeb i warunków diecezjalnych, ogólnopolskich i ogólnokościelnych.

Ukazana działalność Biskupa w tym opracowaniu stanowi konkretną odpowiedź na zarysowany przez Niego program pastoralno-katechetyczny u początku biskupiej posługi.

Wszystko to pozwala sądzić, że miniony okres piętnastoletniej działalności Arcypasterza Płockiego był pożyteczny dla Kościoła Płockiego, a także wniósł nowe akcenty w życie Kościoła Polskiego i Powszechnego.